

Universiteit Utrecht

De reacties van jongeren op westerse moderne consumptieproducten in Tamale, Ghana

Ischi Graus

De reacties van jongeren op westerse moderne consumptieproducten in Tamale, Ghana

Ischi Graus

I.graus@students.uu.nl

26 Juni 2009

3016609

Inhoudsopgave

	Inleiding	6
1	Theoretische onderbouwing	9
	1.1 Globalisering	9
	1.2 Identiteit en Consumptie	10
	1.3 Asymmetrie als gevolg van globalisering	13
2	Context	15
3	Traditie als ideaal	21
	3.1 Traditie in het straatbeeld	22
	3.2 Meninge van jongeren met betrekking tot traditie	23
	3.3 Traditie als ideaal	26
4	De aantrekkingskracht van moderniteit	27
	4.1 Toegang tot moderne consumptieproducten	27
	4.2 Verschillen onder jongeren	29
	4.2.1 Studenten	30
	4.2.2 Werkende jongeren	30
	4.2.3 Grenzeloos verliefd	31
5	De spanning tussen het ideaal en de aantrekkingskracht	33
	5.1 Het vervloeken en verbloemen	33
	5.2 Het verlangen durven na te streven	35
	5.3 De spanning tussen het verbloemen en het verlangen	38
6	Conclusie	40
	Literatuurlijst	44
	Bijlage 1 Reflectieverslag	45

Bijlage 2	Samenvatting in het Engels	47
Bijlage 3	Enquête	49

Inleiding

De gevolgen van globalisering zijn over de hele wereld voelbaar, Ghana is hier geen uitzondering op. In de stad Tamale, te Ghana, heb ik onderzoek gedaan naar de invloed van de gevolgen van globalisering. Daarbij heb ik mij vooral gericht op geïmporteerde consumptieproducten. Uit het theoretisch hoofdstuk zal blijken dat consumptieproducten een bepaalde betekenis geven aan de identiteit van individuen. Het is dan ook de betekenis achter de geïmporteerde consumptieproducten die in de onderzoeksresultaten de hoofdrol spelen.

De betekenis die in ontwikkelingslanden als Ghana vaak achter deze geïmporteerde producten schuil gaat wordt ten eerste in het theoretisch hoofdstuk aangehaald. Hierin zal blijken dat deze geïmporteerde, oftewel westerse moderne, consumptieproducten vaak gelijk staan aan succes en welvarendheid. Zowel Friedman, Rowlands en Meyer geven aan dat westerse moderne consumptieproducten vanwege deze betekenis voor een asymmetrie binnen de lokale maatschappij kunnen zorgen. Deze ongelijkheid blijkt te worden bepaald door de prijs van de betreffende producten, dit maakt de consumptieproducten niet voor iedereen bereikbaar. Meyer legt in haar artikel de sociale gevolgen hiervan uit, die door de prijs en de asymmetrie ontstaat. Onder de bevolking ontstaat hierdoor een soort jaloerse reactie, degene die de westerse moderne consumptieproducten niet kunnen permitteren vervloeken degene die dat wel kunnen. De mensen die het zich wel kunnen veroorloven worden door de rest van de bevolking bestempeld als oppervlakkig. In mijn empirische hoofdstukken zal blijken dat een soortgelijke reactie zich voordoet onder de jongeren in Tamale.

Onder de jongeren in Tamale zijn de verscheidenheid aan meningen met betrekking tot westerse moderne consumptieproducten erg opvallend. Met name de studenten geven aan niets te hebben met deze producten. De komst van deze producten zou de Ghanese cultuur verdrijven. Ook zouden de uit het westen geïmporteerde etenswaren ziektes verspreiden onder de inwoners van Tamale. De westerse kleding zou aanleiding geven tot verkrachting. Volgens menig jongeren zou de enigszins gewaagde westerse kleding weinig zelfrespect uiten naar de buitenwereld waardoor vervelende dingen als verkrachting bij meisjes het gevolg kan zijn. En dat zou vanwege haar kleding dan ook haar eigen schuld zijn. Ook zouden de invloeden uit het westen verantwoordelijk zijn voor het verspreiden van individualisering en dit zou tegenstrijdig zijn met de traditie van de inwoners van Tamale, waarin het van groot belang is dat je voor je familie zorgt. De meningen ten opzichte van moderne invloeden, de gevolgen van globalisering worden niet erg gewaardeerd onder de jongeren. Toch is gebleken dat achter

deze afgunst ten opzichte van moderniteit en globalisering ook nog een andere verklaring kan zitten.

De thesis zal beginnen met een theoretisch hoofdstuk, hierin worden de thema's besproken die belangrijk zijn voor het begrijpen van het betoog. De onderwerpen die hier worden besproken zijn, globalisering, consumptie en identiteit. Het gaat voornamelijk over onderzoek van Friedman, Rowlands en Meyer die alledrie onderzoek hebben gedaan naar het verband tussen consumptie en identiteit in Afrika. Het onderzoek van Meyer speelt zich zelfs in Ghana af en sluit daarmee goed aan op datgene dat ik heb ondervonden. Alledrie geven aan dat de consumptie van westerse moderne goederen gepaard gaat met een bijdrage aan de identiteit van een individu. Deze producten staan vaak gelijk aan welvarendheid en succes. Ook geven alledrie aan dat dit tot ongelijkheid of een asymmetrie kan leiden. Hoe deze bevinding zich verhoudt tot mijn bevindingen zal in hoofdstuk vijf helder worden.

Het tweede hoofdstuk heeft betrekking op de context van mijn onderzoek. Hierin is beschreven hoe mijn onderzoeksgebied zich verhoudt tot mijn onderzoek. In de context wordt duidelijk hoe de invloeden van globalisering op consumptieproducten in Tamale terug te vinden zijn. Als relatief arme stad is gebleken dat westerse moderne consumptie producten erg schaars zijn in Tamale. Ook is gebleken dat deze producten erg duur worden gevonden door de jongeren in Tamale. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk mijn populatie geïntroduceerd, dat zijn namelijk de jongeren in Tamale. Ik heb daarin gekozen voor studenten, werkende jongeren en jongeren die nadrukkelijk geïnteresseerd zijn in het westen, namelijk de 'Grenzeloos verliefd' groep. Door verschillende subculturen onder de jongeren te hebben bestudeerd kan er een goede indruk worden gekregen over jongeren in het algemeen. Ook zullen deze verschillende groepen jongeren in een later stadium van deze thesis een belangrijke rol spelen.

Het empirische deel van deze thesis begint met een hoofdstuk gewijd aan de zintuiglijke waarnemingen van traditie. Hierin wordt duidelijk hoe groot het aandeel van traditionele producten in Tamale is, zowel op de markt als in het leven van jongeren. Ook zullen hier de meningen van de jongeren met betrekking tot traditie aan bod komen. Uit dit eerste empirische hoofdstuk zal uiteindelijk blijken dat traditie de basis vormt van een ideaal onder de jongeren. Het leven dat samenhangt met traditionele waarden en producten wordt nog steeds erg gerespecteerd door jongeren, hiervan afwijken wordt erg bekritiseerd. Deze meningen zijn van groot belang in deze thesis, deze zullen namelijk in de rest van het empirische deel worden vergeleken met de meningen over westerse moderne producten. Ook

het traditie als ideaal heeft consequenties gehad voor de verdere verloop van het empirisch deel.

In het tweede hoofdstuk van het empirische deel gaat het om de aantrekkingskracht van moderniteit. Hierin worden de meningen en houdingen van jongeren ten opzichte van westerse moderne producten en de hiermee gepaard gaande levensstijl verder uitgewerkt. Uit dit hoofdstuk zal blijken dat de gemiddelde jongeren toch enigszins geïntrigeerd zijn door westerse moderne producten. Met name de rol van de gsm wordt hier verder besproken, naast een communicatie middel staat dit product ook voor een westerse levensstijl, die in verband staat met succes en welvaart.

Het laatste empirische hoofdstuk is gewijd aan de spanning tussen traditie als ideaal en de aantrekkingskracht van moderniteit. Uit de eerste twee empirische hoofdstukken is gebleken dat de meningen en het gedrag van jongeren vaak tegenstrijdig zijn. In dit hoofdstuk komt deze ambivalente houding aan het licht, waardoor er zowel gesproken kan worden van een persoonlijke spanning als een spanning tussen de verschillende jongeren. In dit hoofdstuk zal het met name gaan om de toegang tot westerse moderne producten en het verbloemen van het verlangen naar westerse moderne producten. Deze is gebleken erg gevoelig te liggen onder de jongeren.

De thesis zal eindigen met de conclusie. Hierin wordt nogmaals de gevolgen van globalisering aangehaald. De gevolgen zijn gedurende de thesis uitgebreid besproken. In de conclusie worden de bevindingen omtrent dit onderwerp nog even kort maar krachtig vermeld. De invloeden, in de vorm van consumptieproducten, hebben namelijk voor heel wat opschudding gezorgd onder de jongeren in Tamale. Hoe gaan deze jongeren met de komst van deze producten om, dat is waar het in mijn thesis omgaat.

1 Theoretische onderbouwing

In dit theoretische onderbouwing wordt duidelijk welke eerder gedane onderzoeken mij hebben geholpen bij mijn data verzameling. Ook is het van belang om voorafgaande van het lezen van mijn betoog op de hoogte te zijn van enkele theoretische onderwerpen. Ten eerste wordt het onderwerp globalisering aangehaald. Mijn betoog heeft namelijk betrekking op de gevolgen van het fenomeen globalisering. Vervolgens wordt het onderwerp consumptie en identiteit besproken. In dit gedeelte zal het met name gaan om het verband hiertussen. Aan de hand van Friedman, Rowlands en Meyer wordt duidelijk hoe deze begrippen met elkaar in verband kunnen staan. Alledrie hebben onderzoek naar dit verband gedaan in Afrika, Meyers onderzoek speelde zich zelfs af in Ghana. De bevindingen die zij hebben gedaan hebben raakvlak met die van mij. Alledrie geven aan dat de komst van westerse geïmporteerde producten vele veranderingen teweeg hebben gebracht in de besproken maatschappijen. Alledrie beschrijven hoe zij denken dat deze verandering gekomen is en hoe er op wordt gereageerd. Alledrie geven ook aan dat westerse geïmporteerde consumptieproducten vanwege zijn afkomst en prijs gelijk staat aan succes en daarmee een bepaalde identiteit weergeeft. Meyer wijdt in haar artikel ook uit over de reactie van de minder welvarende leden van de bevolking op de komst van ongelijkheid binnen de maatschappij, vooral dit aspect zal tijdens mijn empirisch gedeelte verder worden aangehaald.

1.1 Globalisering

Globalisering is verantwoordelijk voor menige veranderingen over de hele wereld. Ook in Ghana zijn dankzij globalisering vele veranderingen teweeg gebracht. Volgens Arjun Appadurai kan globalisatie het best begrepen worden wanneer deze wordt opgedeeld in verschillende *scapes*, namelijk ethno-, media-, techno-, en ideoscapes. De deterritorialisatie, het niet onderhevig zijn aan grenzen, van deze *scape* zorgt voor veranderingen over de hele wereld. Het gecompliceerde aan globalisatie is dat deze *scapes* onderhevig zijn aan lokale conceptualisering en binnen iedere cultuur een ander vorm kunnen aannemen (Appadurai, 2002: 47-63). Dit wordt ook wel glocalisation genoemd. Hiermee wordt de manier waarop globale fenomenen reageren op verschillende lokale culturen bedoeld (Macionis en Plummer, 2005:107-126). Dit sluit aan op de deterritorialisatie van Appadurai.

1.2 Identiteit en Consumptie

Globalisering is verantwoordelijk voor verschillende nieuwe invloeden op andere samenlevingen over de hele wereld. In mijn onderzoek zal het met name gaan over de effecten hiervan op de consumptiepatronen, met het oog op de motivatie hiervan onder jongeren in Tamale (Ghana). Door achter hun motivatie te komen kan er meer inzicht worden verkregen in de manier waarop zij zich binnen de samenleving positioneren. Met positionering wordt de presentatie en interpretatie van identiteit bedoeld. Globalisering zorgt voor een groot aantal impulsen op identiteiten. De industrialisatie en modernisering zorgen ervoor dat mensen tegenwoordig meer keuzes hebben om vorm te kunnen geven aan hun identiteit. Voor de komst van moderniteit en globalisering ontleende men vooral zijn of haar identiteit aan de heersende culturele waarden als tradities en religie (Macionis en Plummer, 2005: 119, 175). Deze vormden de fundamenteën van je identiteit. Tegenwoordig wordt er steeds meer aandacht gegeven aan het individu en de ontwikkeling hiervan. Hiermee gaat een grotere verscheidenheid van identiteiten met bijpassende levensstijl gepaard. Het is niet meer vanzelfsprekend dat een heel dorp grotendeels dezelfde identiteit bekleedt (Macionis en Plummer, 2005: 175). David Riesman geeft aan dat een door traditie geleide identiteit (tradition-directedness) een gegeven, vanzelfsprekende, machtige maar verborgen en essentiële aard heeft. Een door de ander geleide identiteit (other-directedness), deze heeft een moderne aard, kent een grote verscheidenheid, is voorspelbaar, gestructureerd en kan veranderlijk zijn. Ook geeft hij aan dat de moderniteit leidt tot een snel veranderende omgeving, waardoor het kiezen van een identiteit moeilijker wordt en een identiteitscrisis het gevolg is (Macionis en Plummer, 2005: 388-402). Met name deze zogenaamde identiteitscrisis speelt in mijn thesis een grote rol. Het persoonlijk conflict onder jongeren tussen traditie (tradition-directedness) en moderniteit (other-directedness) is in Tamale nog duidelijk aanwezig.

Macionis en Plummer geven in hun boek aan dat consumptiepatronen als een gevolg van globalisering een andere betekenis hebben gekregen. Consumptie werd eerst gezien als een manier om aan basisbehoeften te komen en was daarmee voornamelijk bestemd voor eten, drinken en behuizing. Tegenwoordig is consumptie meer dan dat (Macionis en Plummer, 2005: 388). Dankzij globale stromingen van informatie en goederen wordt consumptie tegenwoordig gebruikt als positioneringmiddel binnen de samenleving. Het is een manier om je identiteit uit te dragen naar de buitenwereld. Jonathan Friedman sluit zich hierbij aan. In 'Globalization and Localization' gaat hij dieper in op het verband tussen consumptie en sociale identiteit. Friedman is van mening dat identiteit altijd gevormd wordt door factoren

die zich afspelen binnen de lokale omgeving. Hij wijst daarbij op de lokale reconceptualisering van de globale consumptiestromingen binnen verschillende culturen. Daarnaast speelt vooral de betekenis achter bepaalde consumptieproducten een rol die de motivatie voor de invulling van menig consumptiepatronen lijkt te zijn.

Friedman geeft in zijn artikel 'Globalization and Localization' (1994: 102-116) aan dat hij ingaat op consumptie en dit ziet als een aspect van grotere culturele strategieën van zelfdefinitie en onderhoud. Onder culturele strategieën verstaat hij de manier waarop een specifieke structuur van verlangen of ambitie tot uiting komt in een specifieke consumptie strategie, die op haar beurt weer vorm geeft aan de specifieke ruimte van identiteit. Dit zou vorm geven aan wie iemand is. Hij geeft aan dat consumptieproducten worden gebruikt om je van de rest te distantiëren. Het gaat hier om culturele differentiatie die gebruikt wordt om de sociale positie aan te geven. Door middel van het bezitten van bepaalde producten, het doen van bepaalde activiteiten ontstaat er een specifieke levensstijl, waaruit de rest van de omgeving de sociale positie/klasse kan afleiden (Friedman, 1994: 103, 104).

Friedman bespreekt Kongo om het verband tussen consumptie en identiteit weer te geven. Met name de rol van westerse merken die verbonden zijn aan bepaalde consumptieproducten komt in dit gedeelte van zijn artikel tot zijn recht. De dominante groep, de Bakongo, worden gezien als het meest beschaafde deel van de bevolking, onder beschaafd wordt in Kongo westers verstaan. Als oud Franse kolonie zijn het vooral producten uit west Europa die het aanzien verhogen. Het laten zien van merken en logo's in Kongo, Brazzaville, is een belangrijk element van het ritueel van status. Het draait in dit geval niet zo zeer om differentiatie maar simpelweg om de buitenkant, die de bron is van welvarendheid en macht. Een Kongolese zou alleen aan uiterlijke vertoning de sociale klasse van een persoon kunnen afleiden. Friedman geeft aan dat het consumeren en de uiterlijke vertoning in Kongo dé identificatie manier bij uitstek is (Friedman, 1994:105-109). Wanneer men niet in de gelegenheid is bepaalde westerse merkproducten aan te schaffen, worden merken zelfs op kledingstukken genaaid, dit is een vorm van lokale conceptualisering. Ook in dit geval speelt ambitie een grotere rol en het verlangen om naar bepaalde standaard te leven. Kleding is niet zozeer een symbool van sociale status maar een concrete manifestatie van deze positie. In Kongo is consumptie dan ook van groot belang, immers de fysieke en sociale overleving hangt van de uiterlijk levensstijl af. Kortom, in Kongo heerst een enorme drang van identificatie tot het succesvolle Europa. Door middel van het consumeren van westerse producten streven ze naar een beter leven. Friedman noemt dit ook wel het importeren van levenskracht (Friedman, 1994: 103-109).

Michael Rowlands schrijft in zijn artikel, 'The material culture of success: ideals and life cycles in Cameroon', over een soortgelijke situatie als beschreven door Friedman (Rowlands, 1994: 147-156). Ook in Kameroen wordt erg veel waarde gehecht aan geïmporteerde westerse consumptiegoederen. Rowlands verklaart in zijn hoofdstuk dat consumptie van in het westen geproduceerde goederen de manier is voor het uitdragen van succes en ontwikkeling, zowel voor persoonlijk- als groepssucces. Het gaat volgens Rowlands in Afrikaanse landen met name over de grootte van de mogelijkheid om een op westerse producten gerichte consumptiepatroon aan te nemen dan de mogelijkheid tot het produceren van lokale goederen. Volgens Rowlands is het vooral van belang om welvarend, succesvol of ontwikkeld te ogen, het is niet zozeer van belang dat iemand daadwerkelijk deel hoeft te nemen aan activiteiten die zorgen voor meer welvaart. Rowlands en Friedman geven dus aan dat het vooral om de buitenkant gaat, de manier waarop iemand zichzelf of als groep positioneert in de lokale samenleving. In zijn conclusie schrijft Rowlands dat deze manier van consumeren vooral een manier is om dichterbij de buurt te komen van de 'desired future', het verlangen naar een betere toekomst (Rowlands, 1994: 148-149).

Ook geeft hij aan dat de naar buiten gerichte manier van aanpak zich voornamelijk afspeelt onder jongeren. Deze groep heeft het meest contact met televisie en video waardoor trends op het gebied van stijl hun als eerste bereiken. Vervolgens geeft Rowlands aan dat de identiteiten van deze jongeren en de andere leden van de Afrikaanse samenleving complex en veelzijdig zijn. Doordat deze samenleving geacht wordt de verschillende golven van globalisatie te volgen en daarnaast vanuit het perspectief van globalisatie wordt bestempeld als traditioneel en onderontwikkeld. Toch lijkt de ontologie (hun beeld van de werkelijkheid) en identiteit van de Afrikaanse samenleving minder gevoelig voor de ideeën van traditioneel en onderontwikkeldheid van globalisering. De manier van consumeren, die persoonlijke ambities voor het vergroten van hun symbolische kapitaal kunnen realiseren, kunnen een vooraanstaande rol spelen als het identiteit en ontologie betreft. Ondanks het feit dat deze mening algemeen geldt zijn het vooral de jongeren en de hoger opgeleiden die beseffen dat er nog een lange weg te gaan is en de onderontwikkelde situatie nog lang zou kunnen aanhouden of zelfs verergeren. Rowlands laat hiermee zien dat deze manier van consumeren ('politics of consumption') een complex en ook tegenstrijdig fenomeen is (Rowlands, 1994:164).

In Kongo wordt er dus enorm veel waarde gehecht aan westerse consumptieproducten, het gaat bij hen niet zozeer om de levensstijl die daar aan vast zit maar datgene dat er op deze manier kan worden uitgestraald. Het is dus meer een manier om de buitenwereld te overtuigen van een bepaalde status en het garanderen van een betere machtspositie. In Kameroen heerst

een soortgelijke manier en motivatie van consumptie. Ook in dit geval wordt het consumeren van westers geïmporteerde goederen gebruikt om dichterbij het geambieerde succes te komen. In beide gevallen draait het voornamelijk om de buitenkant die welvarend dient over te komen, het gaat dan voornamelijk om het uiterlijk die niet zozeer hun manier van leven weerspiegelt. Het verband tussen consumptie en identificatie is in Kongo en Kameroen duidelijk aanwezig. Beide zijn van mening dat consumptie een grote rol speelt als het gaat om het uitdragen van identiteit.

Birgit Meyer heeft in haar onderzoek ook het verband gelegd tussen consumptie en identiteit. Haar onderzoek speelt zich af in Ghana en heeft daardoor ook vele overeenkomsten met mijn bevindingen. Meyer beschrijft in haar artikel '*Commodities and the power of prayer: Pentecostalist attitudes towards consumption in contemporary Ghana.*' de houding van christenen ten opzichte van westerse, geïmporteerde consumptieproducten (Meyer, 2002, p. 247-263). Meyer begint haar artikel met het beschrijven van de introductie van westerse consumptieproducten in de Ghanese maatschappij. Door de komst van christelijke missionarissen is de Ghanese lokale bevolking voor het eerst in aanraking gekomen met buitenlands geproduceerde goederen. De taak van de missionarissen was het overtuigen van de lokale bevolking van het christendom. De nieuwe christelijke levensstijl gaat gepaard met het dragen van sobere, westerse kleding, hierdoor verdween traditionele kledij naar de achtergrond. Ondanks het feit dat de betreffende missionarissen naar Ghana trokken om te kunnen leven in een meer simpele maatschappij ging door hun komst de Ghanese maatschappij meer op de complexe, zojuist verlaten, westerse samenleving lijken. Daarnaast zou het christendom een non-materiële overtuiging zijn. Het feit dat nieuwe christenen verwacht werden westerse kleding te dragen is tegenstrijdig. Meyer beschrijft in haar artikel, in tegenstelling tot Friedman en Rowlands, de spanning tussen traditie en moderne consumptieproducten (Meyer, 2002, p. 247-263).

1.3 Asymmetrie als gevolg van globalisering

Vanwege de wat duurdere prijs van de in het westen geproduceerde goederen, waren deze voornamelijk voor de welvarende mensen onder de lokale bevolking haalbaar. Het christendom en de introductie van westerse goederen bracht de lokale Ghanese bevolking ongelijkheid, een asymmetrie gevormd door de voor sommige onbereikbare westerse consumptiegoederen. Meyer beschrijft dat de welvarende mensen vaak slachtoffer waren van *witchcraft* als reactie van ontevredenheid. Onder de armen staan westerse producten vaak gelijk aan vervloeking, die door lokale Ghanese prediker wordt gesteund, ook dit is een uiting

van ontevredenheid. Ook werden deze mensen omschreven als ‘Halbgebildete’, ze zouden oppervlakkig en een zwak karakter hebben vanwege de imitatie van een westerse levensstijl. De komst van het Christendom bracht namelijk ook het verminderen van oog hebben voor het lot van de medemens met zich mee, het eigen gezin en de welvaart daarvan staan sinds de komst van het Christendom voorop. Deze ontwikkeling werd natuurlijk niet altijd geapprecieerd. Doordat alleen de rijke Ghanezen zich deze westerse producten kunnen permitteren staan deze producten gelijk aan succes.

Zowel Friedman, Rowlands als Meyer geven aan dat globalisering ongelijkheid met zich meebrengt. Door de komst van in het westen geproduceerde goederen, die in prijs duurder zijn, heeft niet ieder lid van de lokale maatschappij een evenredige kans op het in bezit kunnen komen van deze producten. Uit het artikel van Meyer blijkt dat degene die zich wel de westerse consumptieproducten kunnen permitteren het slachtoffer kunnen zijn van vervloekingen. Doordat de bevolking op deze wijze om blijkt te gaan met zijn ontevredenheid laat des te duidelijker het verlangen voor westerse producten zien. Tijdens mijn data-verzameling ben ik op een soortgelijke bevinding gestuit. Ook in Tamale wordt er tegenstrijdig over westerse consumptieproducten gepraat. Westerse consumptieproducten worden door jongeren vaak afgeschilderd als een slechte invloed uit het westen, deze zouden slechte bedoelingen hebben met de Ghanese cultuur. Naast het aangeven bang te zijn voor het verdwijnen van de cultuur, geven de jongeren in Tamale ook aan dat degene die zich wel schuldig maken aan het kopen van westerse consumptieproducten een schande zijn voor Tamale. Onder jongeren in Tamale is het niet zozeer vervloekingen die het verlangen naar westerse consumptieproducten proberen te denigreren, maar hebben ze weer andere manieren gevonden. Zowel Meyer, Friedman en Rowlands geven aan dat de prijs van westerse producten een sleutelrol speelt, ook blijkt uit hun artikelen dat de meningen met betrekking tot deze producten kunnen verschillen ook de manier waarop deze meningen zich uiten.

2 Context

Ghana is als één van de eerste onafhankelijke staten, sinds 1957, in West-Afrika ook één van de meest welvarende. Als goedlopende democratie, onder leiding van president John Atta Mills, staat Ghana bekend als een veilig en economisch welvarend land. De invloeden uit het Westen, die als gevolg van globalisering hun intrede hebben gemaakt in Ghana, zijn met name in de hoofdstad Accra, met zijn 2,1 miljoen inwoners, dan ook goed voelbaar. Bij het binnenrijden van Accra sta je minimaal een uur in de file, de wegen zijn volgeladen met auto's, tussen de auto's door lopen mensen die de inzittende allerlei prularia proberen aan te verkopen het aanbod reikt van plantain chips tot ruitenwissers. Accra komt kosmopolitisch over, met zijn vele hoge gebouwen, waarin moderne winkels zijn gehuisvest, en groot aantal reclameborden langs de weg. Ook zijn de mensen in Accra westers gekleed en hoor je terwijl je door de stad loopt vooral Beyoncé, westerse muziek, uit de boxen van de winkels klinken. Langs de weg wordt voornamelijk reclame gemaakt voor etenswaren, als Indomie en Heinz tomatenketchup, en mobiele telefoon providers, als MTN en Zain. Bij aankomst in Ghana, is Accra is de eerste indruk die je van Ghana krijgt. Traditie is amper te vinden in Accra, op enkele dames gekleed in de traditionele kledij na. Accra heeft een erg commercieel karakter, je ziet veel mensen lopen met een mobiele telefoon en een USB-stick om hun nek, en geeft de indruk dat Ghana zich in een enigszins met het westen vergelijkbare situatie bevindt. Alleen op de verschillende markten zie je nog veel traditionele stoffen en etenswaren. Traditie is dus moeilijk te vinden in Accra, de mensen en de straten van deze stad zien er westers uit. Accra geeft een welvarende indruk. Toch is het beeld van de hoofdstad verre van vergelijkbaar met de situatie in Tamale.

Lachende gezichten, veroorzaakt door tomatenpuree of een mobiele telefonie provider, kijken op je neer vanaf hun billboards in het centrum van Tamale. Langs de hoofdweg door de stad prijken verschillende enorme reclame borden langs de weg. Wanneer je naar beneden kijkt zie je winkeltjes beschilderd in verschillende soorten kleuren, Coca-Cola rood, Omo blauw of Guinness geel. Ook de vele gele parasolletjes van MTN, een Ghanese netwerk provider, boven de uitgestalde dvd's, gsm's, schoenen en simkaarten-kraampjes langs de kant van de weg vallen gelijk op. Achter deze parasolletjes

Centrum van Tamale

gaan naast de kleine winkeltjes ook nieuwe gebouwen schuil. Opvallend vanwege hun witte muren en vaak blauwe, rode of groene accenten. Wanneer de stroom uitvalt, wat regelmatig gebeurt, blijven de lichten in deze gebouwen branden. Dit zijn de banken. Er zijn er om precies te zijn vijf in Tamale. De banken zijn zo goed als uitgestorven buiten het personeel en steken daardoor erg af tegen de rest van het drukke centrum. Aan de ander kant van de straat is de stoep gereserveerd voor enkele kleurrijk geklede dames, die mango's, ananassen, avocado's en andere lekkernijen verkopen. Terwijl de straten onveilig worden gemaakt door de enorme golven brommertjes die op je af komen zodra het stoplicht op groen springt. Op de achtergrond hoor je om de zoveel tijd het islamitisch gebed, ook heel typerend voor deze voornamelijk Islamitische stad.

Tamale is met haar 550.000 inwoners de op twee na grootste stad van Ghana en is de hoofdstad van de provincie *The Northern Region*. Tamale onderscheidt zich van de hoofdstad Accra en de rest van Ghana door zijn grote deel aan islamitische inwoners, namelijk 56% van de inwoners is islamitisch. Ondanks het feit dat er heel wat gevolgen van globalisering voelbaar zijn in Tamale, wordt het uiterlijk van de stad vooral bepaald door traditie. Misschien is dit een gevolg van het grote aandeel aan islamitische inwoners, die misschien minder snel verplicht werden zich westers te kleden. Meyer geeft namelijk aan dat het christendom ook gepaard ging met het dragen van westerse kleding. Ook religie is namelijk een *flow of scape* van globalisering, volgens Appadurai. Kortom, het islamitische en relatief arme karakter die Tamale kenmerkt zorgt voor een aanzienlijk verschil met Accra. Naast de enkele reclameborden, parasolletjes, in Coca-Cola rood geverfde winkeltje en het kleine aantal banken zijn de gevolgen van globalisering in Tamale ver te zoeken.

In Tamale vindt je, in tegenstelling tot Accra, veel meer mensen gekleed in traditionele kledij. Het dagelijks leven in Tamale kenmerkt zich dan ook door de vele kleuren en patronen die terug komen in de vele traditionele kleding. Het blijken toch voornamelijk de vrouwen te zijn die traditionele kleding dragen, dit blijkt ook gezien te worden als een van de taken van de vrouw. Ook zie je een onderscheid tussen islamieten en christenen. De islamitische mannen zul je eerder in traditionele kleding aantreffen dan de christelijke mannen. Onder vrouwen is er geen onderscheid te merken. Onder jongeren lijkt het dragen van traditionele kleding iets af te nemen, voornamelijk de jongens zal je niet snel meer treffen in een traditioneel gewaad. De meiden daarentegen zijn nog veel te vinden in traditionele kleding. Onder deze groep van de bevolking in Tamale spelen de gevolgen van globalisering duidelijk een grotere rol. Binnen deze groep is niet zozeer een onderscheid in religie te vinden, de manier van kleden is zowel onder christelijke als islamitische jongeren hetzelfde.

Een overeenkomst met Accra is het vele gebruik van mobiele telefoons, de mobiele telefoon is nadrukkelijk aanwezig in het straatbeeld van Tamale. Iedereen is in het bezit van een mobiele telefoon van jong tot oud, van islamitisch tot christelijk. Ook de reclameborden en de vele beltegoed verkooppunten, die verscholen zitten onder de vele gele MTN parasolletjes, benadrukken de aanwezigheid van dit westerse product. In tegenstelling tot andere beschikbare westerse producten heeft de mobiele telefoon een enorme voorsprong, als het gaat om een plekje in het leven van de inwoners van Tamale. Zowel Friedman, Rowlands als Meyer benadrukten in hun artikelen de rol die de prijs van westerse producten heeft op de consumptie ervan. Ook in Tamale is de rol van de prijs duidelijk aanwezig. De mobiele telefoon is één van de meest bereikbare westerse consumptieproducten, dit product laat namelijk de keuze aan zijn eigenaar hoe duur het wordt. Het aanschaffen van een gsm en een sim kaart is relatief goedkoop, het hebben van beltegoed daarentegen is van jezelf afhankelijk en kan dan zo duur of goedkoop zijn als jezelf wilt. Het is dan ook niet verbazingwekkend, dat onder de inwoners geen onderscheid is te vinden tussen het wel of niet hebben van een gsm.

Andere westerse producten, als kleding en etenswaren, zijn niet mogelijk voor iedere inwoner van Tamale. Deze producten zijn in verhouding met de lokaal geproduceerde producten een stuk duurder. Het aandeel dat deze westerse producten hebben in het dagelijks leven van de inwoners van Tamale is dan ook beperkt te noemen. Meyer omschrijft in haar artikel de asymmetrie die globalisering te weeg kan brengen, dit zou het gevolg zijn van de prijs van in het westen geproduceerde goederen. In Tamale is een soortgelijke asymmetrie ontstaan, de in het westen geproduceerde goederen zijn namelijk niet voor iedere inwoner weggelegd. De meningen met betrekking tot in het westen geproduceerde, moderne goederen zijn dan ook erg gevarieerd. Meyer gaf in haar artikel aan dat er een soort verafschuwing van in het westen geproduceerde producten is ontstaan bij het minder welvarende deel van de bevolking. Desondanks geeft Meyer in haar artikel wel aan dat deze producten wel degelijk gelijk staan aan succes en het verlangen ernaar lijkt door de uitingen van verafschuwen te worden gecamoufleerd. Deze bevinding van Meyer speelt in mijn thesis een belangrijke rol. Doordat de meeste inwoners van Tamale relatief arm zijn komt deze camouflage aan bod. Ook zal er ingegaan worden op de manieren waarop jongeren hun verlangen tegemoet proberen te komen. Onder jongeren is sprake van een verscheidenheid aan meningen ten opzichte van westerse, moderne goederen en aan strategieën waarop zij pogen toch in het bezit te komen van westerse, moderne producten of althans iets dat daarbij in de buurt komt.

Een van de plekken waar veel jongeren te vinden zijn is natuurlijk een school, om in aanraking te komen met mijn populatie, met name meisjes die zich in het dagelijks leven voornamelijk in de privé sferen begeven en daardoor moeilijk te vinden zijn voor een gesprek, heb ik gekozen om naar *The Workers College* te gaan. *The Workers College* in Tamale,

bevindt zich ietwat uit het centrum. Maar is de ideale plek om jongeren te observeren. Op de campus staan twee gebouwen waarin les wordt gegeven. Het hoofdgebouw heeft drie verdiepingen. De begane grond bestaat uit de kantoren van het personeel en een typkamer, vol met ouderwetse typemachines. Op de eerste verdieping vinden de lessen plaats. Op de derde verdieping bevinden zich de slaapkamers van enkele leerlingen. Het *Workers College* biedt namelijk de mogelijkheid tot huisvesting. Het personeel is vooral traditioneel gekleed, zelfs de mannen dragen op hun broek een van traditioneel stof gemaakte blouse. Vrijdagen zijn zelfs bedoeld als de dag waarop alle leerlingen in traditionele kleding naar school komen, vanwege de viering dat het weekend begint.

De gemiddelde leerling van *The Workers College* is relatief arm. Het volgen van onderwijs wordt in Tamale nog altijd beschouwd als enorm voorrecht, het jaarlijkse collegegeld is voor de gemiddelde inwoner van Tamale relatief erg duur. De studenten hebben over het algemeen erg weinig te besteden, zo is gebleken uit de enquêtes, die ik onder de studenten heb uitgedeeld. In de enquêtes heb ik onder ander gevraagd naar hun bestedingspatroon. Het kleine bedrag dat zij maandelijks tot hun beschikking hebben lijkt de mening van de studenten ten opzichte van westerse, moderne goederen te bepalen. In de enquêtes wordt duidelijk dat voor hen deze producten te duur zijn, hun meningen zijn dan ook erg negatief ten opzichte van westerse, moderne producten. Ook dit sluit aan op de ondervindingen van Meyer. Zowel de leerlingen als de leraren prijzen traditie en omschrijven dit als een ideaal. In het bezit zijn van westerse, moderne goederen staat onder de meeste studenten gelijk aan weinig respect hebben voor de Ghanese cultuur.

Daarnaast was het van belang om in contact te komen met werkende jongeren die geen student waren. Hiervoor ben ik naar *The Cultural Centre* geweest. Deze plek is voornamelijk bedoeld voor de enkele toeristen die Tamale bezoeken, lokale kunstenaars verkopen hier hun producten, die reiken van schilderijen tot kleding. Het zijn voornamelijk jonge mensen die hier werken en daarmee een uitstekende plek om aan informanten te komen. *The Cultural*

Centre is centraal gelegen in het kleine centrum van Tamale. Rondom een open plek liggen de verschillende winkeltjes van de lokale kunstenaars, enkele bomen op het terrein bieden het kleine beetje schaduw dat in Tamale noodzakelijk lijkt om te overleven. Bij binnenkomst zal je dan ook de meeste mensen onder een boompje aan treffen. De een is bezig met een van zijn kunstwerken, terwijl de ander een dutje doet. Het zijn voornamelijk mannen die zich hier naast de vooral vrouwelijke toeristen bevinden. Kunst wordt door de lokale bevolking gezien als mannen arbeid.

De gesprekken met de lokale kunstenaars hebben mij geleerd, dat ook zij weinig te besteden hebben. Ook deze jongeren geven aan veel waarde te hechten aan traditie, met name kleding, kunst en muziek is voor hen van belang. Wel zijn de jongens op *The Cultural Centre* voornamelijk westers gekleed, op enkele zelf geproduceerde slippers na. De aanleiding hiervoor is de prijs van de traditionele kleding, vanwege de handarbeid die ervoor nodig is, is deze erg duur. In dit geval verklaard de prijs van traditionele kleding, die uitsluitend gedragen wordt met festiviteiten, het dragen van westerse, moderne kleding. De tweedehands westerse kleding komt van de markt en is goedkoper dan traditionele kleding. Ook eten ze uitsluitend traditioneel voedsel. Dit heeft allemaal te maken met de prijs, het relatief goedkopere product krijgt de voorkeur. Desondanks ogen deze jongens een stuk westelijker dan de studenten. Niet alleen de vele mobiele telefoons en USB-sticks bevestigen dit, ook hun gedrag is een stuk westelijker. Ze hebben een grote kennis over de westerse wereld, dit reikt van muziek tot voetbal. Ook is hun manier van praten westelijker, woorden als ‘bitch’ en ‘fuck’ vallen tijdens de gesprekken. Dit is te verklaren doordat deze jongens veel in aanraking komen met blanken. *The Cultural Centre* lijkt een plek te zijn waar vriendschappen tussen lokale jongens en vrijwilligers ontstaan.

Rondom *The Cultural Centre* liggen verschillende barretjes en is dan ook een gedeelte van de stad waar vele sociale taferelen zich afspelen. De jongens van *The Cultural Centre* die een relatie hebben met een vrijwilligster, oftewel een blank meisje, zijn als ‘Grenzeloos verliefd’ gelabeld, naar het Net 5 programma. Deze groep bestaat uit een deel van de jongens die werkzaam zijn op *The Cultural Centre* en kenmerken zich door hun opvallend westers gedrag en kennis, ook zijn dit de jongens die de nieuwste mobiele telefoons hebben, sommige zijn zelfs in het bezit van een iPod. De interesse voor in het westen geproduceerde goederen zijn binnen deze groep jongeren het meest aanwezig. Door hun relatie met een blank meisje zijn deze producten en het daarmee gepaard gaande gedrag ook binnen bereik. Het verlangen van deze groep naar deze producten kan beantwoord worden, hiermee onderscheiden zij zich van het gros van de jongeren.

Kortom, de gemiddelde jongere in Tamale is erg krap bij kas. Het bezitten van duurdere westerse producten is daardoor moeilijk te realiseren. Het bereik van deze producten lijkt de meningen ten opzichte van zowel westerse als traditionele goederen en gebruiken onder de jongeren te bepalen. In de komende hoofdstukken van deze thesis zal het met name over deze meningen gaan, die het gevolg zijn van globalisering, en de manier waarop met deze meningen wordt om gegaan. Ook komen hierbij de manieren van het tegemoet komen aan het bestaande verlangen naar westerse producten aan bod. Het zal erop neerkomen dat de jongeren worstelen met het verlangen, de onmogelijkheid en het traditionele ideaal dat in de meeste jongeren erg hardnekkig is.

3 Traditie als ideaal

‘De slechte kant van de komst van Westerse invloeden is de westerse kleding, die verkrachters gebruiken als een excuus. De verkrachters geven aan dat deze manier van kleden te bloot is en hen verleiden tot verkrachten. Ook westers voedsel, die voornamelijk in blik te vinden zijn, zijn verantwoordelijk voor de introductie van nieuwe ziektes, die de westerse mensen gewend zijn te krijgen en wij door de komst van het westerse voedsel nu ook krijgen’.

Dit citaat is een voorbeeld van één van de reacties als het gaat om moderne, westerse invloeden. Het citaat is een antwoord dat gegeven is op een enquête vraag (voor enquête zie bijlage 3) door een van de studentes van *The Workers College*. Duidelijk wordt dat het om een erg heftige mening met betrekking tot moderne westerse invloeden gaat. Uit dit citaat wordt duidelijk dat de betreffende studente moderniteit als iets slechts omschrijft. Westerse kleding en voedsel zou gevaarlijk zijn, in tegenstelling tot traditionele kleding en voedsel. Uit de rest van haar antwoorden in de enquête wordt duidelijk dat zij van mening is dat men zich naar de traditionele normen en waarden dient te gedragen. Deze mening deelt zij met veel jongeren in Tamale. In dit hoofdstuk worden de meningen ten opzichte van traditie besproken, dit is van belang binnen het betoog omdat hetgeen dat de jongeren zeggen ook kan afwijken van hetgeen dat zij doen. Het eerste deel van dit hoofdstuk zal dieper ingaan op het straatbeeld van Tamale en in hoeverre traditie hierin is terug te vinden. Vervolgens zullen de meningen van de jongeren omtrent traditie aan bod komen, hierin wordt ook de afgunst ten opzichte van moderne invloeden duidelijk. Positieve meningen lijken in dit hoofdstuk door de jongeren alleen besteed te zijn als het gaat om traditie. In dit hoofdstuk zijn de jongeren niet erg te spreken over moderne westerse producten. In het laatste deel zal duidelijk worden hoe de meningen met betrekking tot traditie op te vatten zijn, door het grote contrast tussen de meningen ten opzichte van traditionele- en moderne westerse producten lijkt traditie onder jongeren de rol van een sociaal ideaal in te nemen. Hierbij komt ook de theorie kijken die het grote contrast in de meningen verklaren als het verbloemen van het verlangen naar moderne westerse producten. Uiteindelijk zal in deze thesis duidelijk worden hoe de meningen ten opzichte van traditie en moderniteit zich verhouden tot het gedrag van jongeren.

3.1 Traditie in het straatbeeld van Tamale

Ondanks de economische ontwikkelingen die zich de afgelopen jaren in Tamale hebben afgespeeld, is Tamale anno 2009 nog een relatief arme stad. Als derde grootste stad van Ghana zitten er nog grote verschillen tussen deze steden. Accra en Kumasi, de twee andere grote steden van Ghana, zijn verder ontwikkeld als het gaat om de invloed van het westen. Het aanbod van westerse moderne consumptieproducten is in deze steden in verhouding met Tamale dan ook veel verder gevorderd. Het aanbod van westerse moderne consumptieproducten is in Tamale nog ver te zoeken. Genoeg consumptieproducten zijn daarentegen voldoende aanwezig in Tamale, het centrum van deze stad staat vol met kleding, etenswaren en meubelen. Van dit aanbod is het gros van Ghanese afkomst. In het westen geproduceerde goederen zijn hier in verhouding met Ghanese producten in de minderheid. Voornamelijk Ghanese producten bepalen dan ook het straatbeeld van Tamale. In de context is duidelijk geworden dat de enkele winkeltje met geïmporteerde producten erg schaars zijn. Enkele winkeltjes en barretjes zijn voorzien van beschilderde muren in de kleuren van westerse producten. Maar buiten de bekende producten, als Coca-Cola, Omo wasmiddel en Guinness bier zijn geïmporteerde goederen ver te zoeken. Ook komen de betreffende westerse producten voornamelijk in kleine hoeveelheden voor. Flesjes Cola en Guinness worden alleen per stuk verkocht en kleine zakjes Omo, die genoeg zijn voor één wasbeurt, zijn in de omloop. Dit sluit aan de bevindingen van Meyer, die in haar artikel aangeeft dat het aanbod van deze kleine hoeveelheden het product bereikbaar maakt voor de relatief arme inwoners van Ghana (Meyer, 2002, p.252-253).

Zowel de markt als de paar winkeltjes die Tamale rijk is, staan voornamelijk vol met lokale producten. Langs de kant van de weg staan zowel mannen als vrouwen verschillende lokale fruit en groenten te verkopen als mango's, ananassen, papaja's en avocado's. Ook op de markt is hetzelfde aanbod van etenswaren kenmerkend. Een uitzondering zijn de paar supermarktjes. Hier worden wel geïmporteerde goederen verkocht. Al moet hierbij gezegd worden dat deze minder druk bezocht worden dan de markt. Naast etenswaren wordt er ook veel kleding verkocht. De markt heeft een apart gedeelte datgereserveerd is voor kleding. Het grootste deel hiervan staat vol met vrouwen die stoffen verkopen, deze stalletjes worden afgewisseld met naaiateliers, waar de stoffen kunnen worden omgetoverd tot kleding. Naast dit gedeelte komt een gedeelte met westerse kleding, voornamelijk voetbal T-shirtjes, joggingbroeken en jeans. Deze kleding komt oorspronkelijk uit het westen, belangrijk is dat deze kleren in eerste instantie voor westerlingen zijn bedoeld en in Tamale als tweedehands kleding pas terecht komen. Speciaal voor Ghana geproduceerde kleding zit er niet tussen.

Vanwege de economische situatie van de inwoners van Tamale is dit niet geheel onterecht, nieuwe kleding zou veel te duur zijn. In tegenstelling tot de stoffenstalletjes is het bij de westerse kledingstalletjes een stuk minder druk. Ook in verhouding met de kraampjes met etenswaren is het bij de kledingafdeling van de markt een stuk rustiger.

Het straatbeeld van Tamale kenmerkt zich naast het voornamelijk traditionele aanbod ook door de voornamelijk traditionele klederdracht. De vrouwen in Tamale zijn voornamelijk traditioneel gekleed. Traditionele kleding komt zowel bij oudere als jongere vrouwen meer voor. Onder de mannen wordt veel westerse kleding gedragen, op enkele oudere moslim mannen en *chiefs* na. De *chiefs* kan je herkennen aan hun traditionele kleding waar Tamale om bekend staat, deze wijkt af van andere traditionele kleding van mannen in Ghana. In Tamale dragen de *chiefs* een hoedje en een langer hemd, zonder mouwen en met een V-hals, dat opgebouwd is uit lappen geweven stof.

Kortom, traditionele producten hebben de overmacht in het straatbeeld van Tamale. Door het kleine aanbod van westerse consumptieproducten overheersen traditionele producten. De enkele parasolletjes waaronder dvd-spelers worden verkocht brengt hier geen verandering in. Ook de jongeren dragen voornamelijk westerse kleding, met name op vrijdag en zondag, deze dagen worden als speciaal beschouwd. Maar het zijn voornamelijk de meiden die traditioneel gekleed gaan. Onder de jongens lijkt de traditionele kledij te verminderen. De reden achter deze ongelijkheid en ontwikkeling wordt in de volgende paragraaf verder besproken.

3.2 Meningen van jongeren met betrekking tot traditie

De verscheidenheid in de manier van kleden onder jongeren komt niet overeen met de meningen die de jongeren over traditie hebben. Wat meningen over traditie betreft delen de meeste jongeren grotendeels hun meningen. Onder werkende als studerende jongeren, onder meisjes als onder jongens zijn zo goed als geen verschillen te vinden als het gaat om traditie. In tegenstelling tot de meningen met betrekking op moderne consumptieproducten, in dat geval zijn de verschillen afwijkend van elkaar, maar hier zal in het volgende hoofdstuk dieper in worden gegaan.

Een student genaamd Amir, geeft aan dat traditie belangrijk is vanwege de familiebanden die in hun traditie nog hoog staan aangeschreven, De individualisering in het westen, zou volgens hem, de oorzaak zijn van het verwateren van deze belangrijke banden. Volgens hem is familie het belangrijkste wat je hebt, je zal voor je familieleden moeten zorgen en andersom. Hij is ook van mening dat westerlingen niet zien wat er om hen heen

gebeurt, doordat ze te veel bezig zouden zijn met zichzelf. Hij hoopt dat het Ghanese volk niet dezelfde kant op zal gaan, daarom is het noodzakelijk om hun mooie cultuur in stand te houden. Ook het *Workers College* zelf is erg bezig met het bewust maken van hun studenten als het gaat om het in stand houden van traditie. Tijdens het bijwonen van een vergadering voor de studenten en leraren wordt meerdere malen benadrukt hoe belangrijk het is om trots te zijn op Ghana en Tamale. Ook wordt van deze gelegenheid gebruik gemaakt om de studenten de kans te geven om traditionele kleding te laten maken, waarbij de stof bedrukt is met het logo van de school. Ook tijdens het bijwonen van een concert, georganiseerd door Deense vrijwilligers en lokale artiesten worden de valkuilen van grote steden als Accra en Kumasi benadrukt. Deze meer moderne steden trekken veel inwoners van Tamale, die hopen in deze steden geld te verdienen. Ook hier wordt de nadruk gelegd op de mogelijkheden die Tamale kan bieden, met name het belang van trots en cultuur wordt hier veel aangehaald.

Ook de traditionele gerechten worden door de jongeren opgehemeld, van noodles, die daar volop te koop zijn, moet men niks hebben. De markt in het centrum van Tamale is dan ook een levendige plek, in tegenstelling tot de zogenaamde supermarkten, waar het beduidend minder druk is. Ook de vele eetgelegenheden langs de kant van de weg uit de populariteit van de traditionele gerechten. Alleen de rijst met gefrituurde kip, die ook als een modern gerecht gezien wordt, valt nog enigszins in de smaak.

Het volgende fragment komt uit een interview met Hajara, een studente van het *Workers College*. Zij viel als één van de eerste op met haar kledingstijl. In het interview ben ik begonnen met haar te praten over haar privé leven en hoe dat er precies uitziet, vervolgens ben ik overgegaan op haar kleding en de keuze die erachter zit.

Hajara, 22 jaar.

Ik vraag haar naar de regel om op vrijdag naar school traditionele kleding te dragen. Ze vertelt dat het hele weekend, waar de meeste festiviteiten in plaats vinden, traditionele kleding wordt gedragen. Ik vraag waarom dat dan niet door de weeks ook kan. Ze geeft aan dat traditionele kleding redelijk onpraktisch zijn, de rokken zijn niet erg geschikt om te bewegen. Ik vraag of ze een voorkeur heeft voor moderne of traditionele kleding, ze geeft aan meer met de traditionele kleding te hebben. Ik vraag natuurlijk waarom, ze vertelt dat ze trots is op haar cultuur en daarom de kleding draagt, op deze manier kunnen mensen zoals jij een idee krijgen van onze cultuur en daar thuis over vertellen. Daarnaast is het een manier op mijn patriottisme uit te dragen. Ook proberen we op deze manier onze cultuur in stand te houden, zodat de volgende generatie met hetzelfde enthousiasme dit blijft voortzetten. Vervolgens

geeft ze aan dat ze de jeans ook wel leuk vindt, maar de stoffen zijn niet afkomstig uit Ghana en ze vindt het voornamelijk het meest praktisch.

Ik vraag wat ze van mensen vindt die geen aandacht meer schenken aan traditionele kleding. Ze zegt dat deze mensen zich te weinig interesseren voor hun eigen cultuur.

Ook twee andere studentes van het Workers College hebben ongeveer dezelfde mening als Hajara. In tegenstelling tot Hajara komen deze twee meiden altijd erg modern gekleed naar school.

Evelyn, 22 jaar en Rafiya, 24 jaar.

Beide dames zijn modern gekleed. Ik zeg dat ze er leuk uitzien en dan kunnen we over kleren gaan praten. Ik vraag of ze al hun kleren op de markt kopen, ze geven aan dat de markt de enige plek in Tamale is waar je kleding kan kopen. Ook Rafiya's kleding komt van de markt. Dit soort kleren zijn kant-en-klaar, de traditionele kleding, daar moet je eerst stof voor kopen en het dan naar een naaister brengen. Ik vraag naar hun mening over de kleren die ze nu aan hebben en de traditionele kleding. Beide geven aan de voorkeur te hebben voor traditionele kleding. Ik vraag waarom, beide vertellen op deze manier te kunnen laten zien dat je trots bent op Ghana. Daarnaast stralen traditionele kleren respect uit. Ik vraag waarom ze dan vandaag in dit soort kleding (moderne) rondlopen. Evelyn geeft aan dat traditionele kleding erg warm is. De stoffen zijn erg dik en de kleding zit erg strak, waardoor het moeilijk bewegen is. Rafiya knikt beamend. 'Westerse kleding is gewoon een stuk praktischer en ook goedkoper dan traditionele kleding' verteld Evelyn lachend. Rafiya verteld dat ze de voorkeur geeft aan traditionele kleding omdat de moderne kleding deze anders zal verdrijven en de Ghanese cultuur moet op deze manier in stand worden gehouden. Ik vraag hen wat ze van meiden vinden die zich te Westers, modern kleden. Evelyn kijkt me haast geschokt aan. 'De meiden met de te korte broekjes en truitjes' zegt ze, 'Die meiden moeten het zelf weten, maar wat zouden hun ouders daarvan vinden? Ik vind het gewoon niet kunnen. Met zulke kleren heb je te weinig respect voor je eigen lichaam. Als wij met zulke kleding naar school kwamen, dan kunnen de jongens zich niet meer concentreren. Ik vind het helemaal niks' ratelt ze aan een stuk door. Ook Rafiya geeft aan dat het niet binnen de Ghanese cultuur past om je zo te kleden. Wij dragen ook Westerse, moderne kleding, maar zien er niet zo uit. 'Je hoeft je eigen cultuur niet te verloochenen'.

Ook Hanan en Fatawu van het Cultural centre geven aan de voorkeur te hebben voor traditionele kleding. Beide vinden traditionele kleding erg leuk, we dragen het altijd met feestdagen, alleen als er wat te vieren valt. Ik vraag of als het aan hen had gelegen ze

traditionele kleding vaker zouden dragen. Beide geven aan dat traditionele kleding een stuk duurder is dan gewone/moderne kleding. Er zit veel werk in en het stof is vaak erg prijzig. Een traditioneel gewaad kost als snel 80 cedi, is ongeveer 50 euro. Ook uit de informele gesprekken die ik gehad heb met Amir, Simon en Mohammed op het Workers College blijkt dat zij het belangrijk vinden om de tradities uit te dragen door middel van zowel kleding als gedrag. Met namen de vrouwen worden geacht om symbool te staan voor de mooie Ghanese cultuur. Hun manier van kleden is de aangewezen manier om de buitenwereld de Ghanese cultuur te laten zien. Ook de heren zijn van mening dat de westerse, moderne invloeden een soort bedreiging vormen voor hun eigen cultuur.

3.3 Traditie als ideaal

Zowel jongens als meisjes in Tamale geven aan dat het uitdragen van de Ghanese traditie van groot belang is. Wanneer men zich niet naar de tradities zou kleden zegt dat weinig goeds over het karakter van de persoon. Dit sluit aan op het fenomeen ‘halbgebildete’, die Meyer in haar artikel aankaart. Ook *The Workers College* benadrukt het belang van traditie regelmatig bij haar studenten. Toch zou de taak van het uitdragen van traditie voornamelijk bij de vrouwen liggen. Traditie lijkt onder de jongeren een sociaal ideaal, de levensstijl die aan de traditionele waarden vast zou zitten is in hun ogen de juiste manier waarop men in het leven zou moeten staan. Met name respect voor je cultuur, familie en jezelf staan hierin voorop. Ze verkiezen moderne westerse producten als kleding alleen boven traditionele kleding vanwege het praktische aspect. In het volgende hoofdstuk zal blijken dat de jongeren toch meer interesse hebben in westerse moderne producten dan dat ze in dit hoofdstuk hebben durven toe te geven. Om uiteindelijk in hoofdstuk vijf dieper in te kunnen gaan op de spanning tussen traditie als ideaal en de komst van westerse moderne consumptieproducten.

4 De aantrekkingskracht van moderniteit

In dit hoofdstuk zal ingegaan worden op de verschillende manieren, oftewel glocalisering van moderne invloeden, waarop interesse in moderne westerse producten en de daarmee gepaard gaande levensstijl voorkomen in Tamale. De manier waarop de jongeren met deze producten omgaan is vaak in strijd met de mening die in hoofdstuk drie naar voren is gekomen. De aantrekkingskracht voor westerse moderne consumptieproducten wordt door de symboliek achter deze producten gevormd, deze komt terug bij zowel Friedman, Rowland en Meyer in de theoretische onderbouwing. De betekenis van westerse moderne producten staan ook bij jongeren in Tamale gelijk aan succes en welvaart. In het volgende hoofdstuk zal deze strijd verder uit worden uitgediept. Dit hoofdstuk zal beginnen met enkele moderne producten, zoals mobiele telefoons, kleding, muziek en films. Het is van belang om te begrijpen welke betekenis er voor jongeren achter deze consumptieproducten zit. Vervolgens zullen de invloeden van moderniteit en het westen op de levensstijl van enkele jongeren aan het licht komen. Uit dit gedeelte zal blijken dat onder de jongeren een grote verscheidenheid met betrekking tot interesse voor moderne westerse producten speelt. Er is een verschil te zien tussen de studenten van het *Workers College* en de jongens uit de stad, in het bijzonder de heren die behoren tot de ‘grenzeloos verliefd’ groep. Ten slotte zal het verband tussen mijn data en de theorie worden gelegd, om te kijken in hoeverre deze met elkaar overeenkomen. Dit hoofdstuk zal beginnen met de rol van mobiele telefonie binnen de samenleving, dit product kan beschouwd worden als een symbool van de moderne tijd. Vanwege de makkelijke toegang tot dit product wordt je ook in Tamale geconfronteerd met de enorme aanwezigheid van de gsm.

4.1 Toegang tot moderne consumptieproducten

‘Ik kom het klaslokaal binnen, de lessen zijn zojuist afgelopen en ik tref enkele groepjes studenten aan. De groepjes studenten zijn verdeeld over de grote, chaotisch ogende ruimte. In tegenstelling tot studeren lijken hier hele andere dingen te gebeuren. De vele studenten zijn druk in gesprek met elkaar, het is maandag dus het zal wel over het weekend gaan. Sommige studenten zijn aan het lunchen of geven hun kindje de borst. Boven het geklets klinken verschillende melodieën, die afkomstig blijken te zijn uit enkele mobiele telefoons. Rechtsachter in het lokaal klinkt een hiphop liedje uit de jaren tachtig, links daarvan klinkt Chris Brown en naast mij wordt gospel muziek gedraaid. De muziek naast mij is afkomstig van Evelyns mobiele telefoon terwijl haar vriendinnen druk aan het kletsen zijn,

zingt zij mee met de voor mij moeilijk verstaanbare gospel muziek. Ze vertelt dat ze de muziek met haar telefoon opneemt, dat verklaard de matige kwaliteit van het geluid'.

Muziek afspelen met je telefoon wordt onder jongeren in Tamale erg veel gedaan. Wanneer iemand gebeld wordt laten ze eerst hun beltoon een minuut klinken voor er opgepakt wordt. De mobiele telefoon valt erg in de smaak bij de inwoners van Tamale, niet alleen bij jongeren. Dit blijkt uit de vele mensen die op straat met hun mobiele telefoon in hun hand lopen, de vele mobiele telefoons die op straat verkocht worden, de vele koptelefoons die verbonden zijn met hun telefoon in de oren en de verschillende beltonen die onder de mensen te horen zijn. Ook uit dit zich in de ontelbare verkooppunten van beltegoed, herkenbaar aan de gele MTN parasolletjes en de reclame borden die vooral de mensen van enkele mobiele netwerk providers proberen te overtuigen.

De mobiele telefoon wordt gezien als een positief gevolg van globalisering, al mijn informanten hebben een mobiele telefoon in hun bezit. Daarmee zijn zij geen uitzondering op andere inwoners van Tamale, in de context werd al duidelijk dat de mobiele telefoon in iedere laag van de Tamalese bevolking te vinden is. Mijn informanten zijn erg positief over deze westerse invloed. Onder het mom van, op deze manier is communicatie mogelijk. De prijs speelt hier ook een rol in, de gsm is namelijk relatief goedkoop in verhouding met andere westerse geïmporteerde goederen. De mobiele telefoon is wordt veel verkocht, hieruit kan geconcludeerd worden dat er goeie toegang tot dit specifieke westers consumptieproduct. Het doet er niet toe wat voor een mobiele telefoon de jongeren hebben, als ze er maar een hebben. De grote aantallen mobiele telefoons onder de jongeren in Tamale lijkt erop te duiden dat er wel degelijk interesse in westerse, moderne producten is. Terwijl de jongeren in eerste instantie erg tegen invloeden uit het westen lijken te zijn. In dit hoofdstuk zal het de verschillende strategieën om een moderne levensstijl te realiseren betreffen. Ook zal blijken dat er sprake is van een variëteit binnen de Tamalese jongeren. Op deze manier zal er een zo realistisch mogelijk beeld worden geschetst van de algemene houding ten opzichte van moderne invloeden en dan vooral consumptieproducten. De meningen die in het hoofdstuk over traditie aan bod zijn gekomen worden door dit hoofdstuk zo goed als verworpen, na het lezen van dit hoofdstuk kan er niet heel gemakkelijk worden gezegd dat de jongeren van Tamale tegen moderne westerse invloeden zijn.

Zowel onder de studenten als de jongeren in de stad zijn het voornamelijk de heren die gekleed zijn in moderne kleding. Onder de meiden kleedt een groot deel zich traditioneel. Hanan en Fatawu zijn de uitgesproken personen om het over westerse, moderne producten te

hebben. Doordat zij op het *Cultural Centre* werken, komen zij veel in aanraking met westerse toeristen.

Hanan, 22 jaar en Fatawu, 24 jaar.

Ik vraag naar hun mening over de vele toeristen en vrijwilligers in Tamale. De Amerikanen blijken met stip op nummer 1 te staan. Hanan omschrijft ze als vrolijk, ze spreken goed engels, blijven altijd aardig en beleefd zelfs als ze weten dat ze worden afgezet. Hanan geeft aan dat hij Amerikanen een succesvol volk vindt. Hij begint opnieuw over Obama. Fatawu verteld dat het de Verenigde Staten zijn die de muziek, de films en de kleding van de wereld bepalen. Hanan zegt dat Obama een groot boegbeeld is, dat laat zien dat alles mogelijk is als je maar bereid bent ervoor te werken. Drie generaties voor Obama was nog in Afrika, nu is iemand van hun president van Amerika. Hanan zegt dat als hij naar Amerika zou gaan hij ook op dezelfde manier succesvol zou kunnen worden, daarvoor zijn in de Verenigde Staten genoeg mogelijkheden. Hanan benadrukt opnieuw dat hij ervan overtuigd is dat Obama de wereld zal verbeteren. Fatawu heeft weinig te zeggen over Obama. Ook het onpersoonlijke van het westen begrijpen ze niet, in Europa en de Verenigde Staten zegt niemand elkaar goedendag en helpen ze elkaar niet, dat is hun beeld van het westen. Het is daar ieder voor zich zegt Fatawu. Volgens beide geen goed instelling.

Vervolgens vragen we naar wat voor een muziek zij luisteren, alle drie roepen gelijk verschillende Amerikaanse hiphop artiesten als Jay-Z en Fatawu verteld de voorkeur te geven aan Tupac. In het weekend dansen ze op deze muziek in de ‘club’ (club classic). Amerika blijkt hen dus te intrigeren en te inspireren. Ook als ik Hanan betrap op het gebruiken van het woord ‘fuck’, is namelijk de eerste keer dat ik zoiets in Ghana hoor, moet hij lachen. Dat is een van mijn Amerikaanse woorden legt hij lachend uit.’

4.2 Verschillen onder jongeren

Onder de jongeren in Tamale is een verscheidenheid als het gaat om de mate van interesse in moderne, westerse producten. Ook de manier waarop de jongeren zich openstellen voor een meer westerse moderne levensstijl varieert. In dit hoofdstuk gaat het vooral om de verschillen in levensstijl. Onder de studenten speelt de grootste onzekerheid de grootste rol. De westerse producten zijn buiten hun bereik, door de kleine toegang is ook hun levensstijl minder onderhevig aan westerse invloeden. Onder de werkende jongeren in de stad zie je al meer westerse kleding en gedrag. De meningen onder deze groep jongeren is een stuk positiever. Dit valt te verklaren door het afwijkende leven dat deze groep leeft ten opzichte

van de studenten. De studenten zijn enorm gedreven in hun studie, waardoor veel sociale activiteiten weg vallen. De werkende jongeren daarentegen gaan meer uit en komen daardoor ook meer in aanraking met invloeden uit het westen als muziek. Daarnaast zien de werkende jongeren al meer invloeden uit het westen recht voor hun neus, naast de vele blanke vrijwilligers komen zij ook eerder in aanraking met het schaarse westerse consumptieproducten aanbod van Tamale. Aan de populariteit van het bezitten van een mobiele telefoon lijken desondanks de meningen alle jongeren te maken hebben met de aantrekkingskracht van westerse moderne producten, deze dragen toch bij aan een meer succesvolle en welvarende overkomen en blijkt moeilijk te weerstaan zijn.

4.2.1 Studenten

Toch zie je ook onder de studenten op het *Workers College* de interesse in westerse, moderne producten terug. Ondanks het feit dat de studenten de voorkeur geven aan traditionele kleding zijn er ook dames, als Evelyn en Rafiya, die moderne kleding dragen. Ondanks deze twee meiden zijn het toch voornamelijk de heren die moderne kleding dragen. Uit de informele gesprekken met de jongens blijkt dat de vrouwen namelijk degene zijn die door middel van kleding de Ghanese traditie dienen uit te dragen. De heren op het *Workers College* dragen vooral broeken, sommige jeans andere weer een pantalon met daarop een blouse of een polo. Onder de studenten blijkt een verschil te zijn tussen jongens en meisjes, naast dat uitsluitend de dames in traditionele kleding naar school komen blijkt het ook uit hun interesses en ambities. Tijdens een gesprek met Rahim en Edrissu vertellen de heren graag in het buitenland te willen studeren. Beide zouden graag naar Londen willen en zijn dan ook erg geïnteresseerd in de gang van zaken in Nederland. Uit de gesprekken met vrouwelijke studenten als Agartha, Evelyn en Hajara blijkt dat de dames die ambitie niet hebben. Zij geven aan graag een eigen winkel te hebben in Tamale of bij een bank als secretaresse te werken en op de vraag om naar het buitenland te gaan, reageert geen enkele dame erg enthousiast. Ook is er onder jongens in Tamale een verschil als het gaat om interesse in het westen. Naast de mannelijke studenten zijn er ook nog de jongens uit de stad.

4.2.2 Werkende jongeren

De jongens in de stad zien er weer anders uit. Hier kom je voornamelijk jeans tegen en T-shirts met merken als Puma, Nike, Lacoste erop gedrukt. Ook dragen ze hier ook T-shirtjes van 50cent en zoals Hanan zelfs een T-shirt van Obama. In Tamale lijkt er onder de jongens ook een verschil in kleden te zijn, de jongens in het centrum hebben meer moderne

kleding dan de studenten op het *Workers Collge* aan. Er is één specifieke groep die opvalt vanwege hun moderne, westerse uitstraling. In de inleiding is deze groep kort aan bod gekomen. Deze groep is tijdens de data verzameling gelabeld als ‘Grenzeloos verliefd’, naar het Net 5 programma. Het programma laat het leven van enkele meisjes zien die voor hun buitenlandse geliefde migreren. De groep ‘Grenzeloos verliefd’ gaan veel om met de blanke vrijwilligsters, enkele hebben ook een westers vriendinnetje en lijken daardoor op de jongens van het Net 5 programma.

4.2.3 Grenzeloos verliefd

De ‘Grenzeloos verliefd’ jongens onderscheiden zich van de overige jongeren door middel van hun kleding en hun gedrag. Deze jongens bevinden zich voornamelijk rondom het *Cultural Centre* en de *Gidipass*, waar veel blanke vrijwilligsters zich ophouden. De interesse voor het Westen is onder deze jongens groot, ze lijken minder bang te zijn voor de moderne invloeden, in tegenstelling tot de rest van de jongeren lijken deze heren de invloeden juist te omarmen. Uit de gesprekken blijkt dat hun kennis van het Westen groot is. Eén van de ‘grenzeloos verliefd’ jongens is Illy, die ik via Hanan leer kennen. De volgende anekdote laat duidelijk zien op welke manier de ‘grenzeloos verliefd’ heren zich onderscheiden van andere jongens.

‘Vervolgens loopt er een nieuwe jongen het stalletje binnen. Hij heeft een oordopje in zijn oor en de andere hangt nonchalant over zijn borst, hij pakt vervolgens zelfverzekerd zijn iPod uit zijn broekzak om de muziek uit te zetten. Deze jongeman oogt ouder en een stuk stoerder en arroganter dan Hanan. Hij schudt Hanan de hand en ze keren zich tot mij. Hanan stelt mij aan de nieuwe jongeman voor, de jongen blijkt Illy te heten. Hij vraagt hoe het met mij gaat en vervolgens waar ik vandaan kom. Ik vertel dat ik uit Nederland kom en hij vraagt: ‘Hoe gaat het?’ op zijn Nederlands. Hij blijkt een Vlaamse vriendin te hebben, vandaar het Nederlandse zinnetje. Ook hoort hij van Hanan dat ik Awal ken, hij vraagt of ik facebook heb zodat ik een foto van hem en Awal kan zien. Ook vraagt hij of ik een harde of een zachte ‘g’ heb, ik geef aan een zachte te hebben. O, zegt hij dus je komt uit het zuiden van Nederland. Het is moeilijk te ontkennen dat deze jongen veel van Nederland afweet.’

De jongens van het ‘Grenzeloos verliefd’ groepje tonen een bijzonder grote interesse in het westen, in tegenstelling tot de gemiddelde jongere in Tamale weten deze jongens er dan ook meer van af. Het verlangen naar een westerse levensstijl is onder deze jongeren groter. Doordat het realiseren van een westerse levensstijl en het hebben van een westers vriendinnetje dichterbij komt, uiten deze jongens hun positieve mening met betrekking tot het

westen dan ook wat explicieter dan bijvoorbeeld de studenten. De aandacht die de ‘Grenzeloos verliefd’ jongens van blanke meisjes krijgen wordt gebruikt om een toegang tot een meer westerse levensstijl te creëren. Het enige dat ze nodig hebben zijn een paar goede openingszinnen en een goed uiterlijk, geld is in dit geval niet noodzakelijk.

Onder de jongeren in Tamale lijkt een grote verscheidenheid wanneer het moderne, westerse producten betreft. In het eerste hoofdstuk is de mening ten opzichte van traditie aanbod gekomen. In dit hoofdstuk betreft het de mening ten opzichte van moderne, westerse producten. De populariteit van mobiele telefoons geeft aan dat alle jongeren, zowel jongens als meisjes open staan voor westerse invloeden. Toch lijken met name de jongens meer interesse te tonen in westerse, moderne producten. De heren geven daarbij ook aan dat met name vrouwen verantwoordelijk zijn voor het uitdragen van de Ghanese tradities. Ook is onder de jongens in Tamale een verschil te zien in interesse voor het moderne westen. De studenten van het *Workers College* zijn vooral geïnteresseerd in eventuele toekomst perspectieven die het moderne westen met zich mee kan brengen. Uit de enquêtes is gebleken dat zij hopen op een economische vooruitgang en meer werkgelegenheid doormiddel van invloeden uit het westen. Ook gaat deze groep jongens gekleed in wat meer moderne kleding.

Toch blijkt dat de kleding nog moderner kan in Tamale. Dit blijkt uit de groep jongeren die vallen onder mijn noemer ‘grenzeloos verliefd’. Uit de observaties en de informele gesprekken met deze jongeren is gebleken dat zij een grote interesse in het moderne westen tonen. Deze jongens bevinden zich voornamelijk rondom het *Cultural Centre* en de *Gidipass*, die in Tamale bekend staan om de vele blanke bezoekers. Deze jongens zien er moderner uit, zijn gaan over straat met oortjes van hun mobiele telefoon in de oren, een USB-stick om de nek en dragen uitsluitend moderne kleding soms zelfs gepaard gaande met een bijpassende zonnebril. Desondanks lijkt bij deze groep en de rest van de jongeren de prijs van de meer moderne producten de belangrijkste rol te spelen. Door het gebrek aan kapitaal wordt er door de jongeren op een creatieve manier een meer moderne verschijning gerealiseerd. De aantrekkingskracht wordt duidelijk aan de hand van het vele gebruik van de mobiele telefoon onder jongeren en de creatieve manier waarop zijn toch een soort westerse moderne levensstijl pogen te realiseren. Dit sluit aan op de bevindingen in de theoretische onderbouwing. Ook lijkt het enthousiasme met betrekking op traditie hiermee samen te hangen. In het volgende hoofdstuk zal dieper in worden gegaan op de motivatie hiervan ook zal hierin naar een eventuele verklaring van de variëteit van interesse voor het moderne westen onder de jongeren besproken worden.

5 De spanning tussen het ideaal en de aantrekkingskracht

Uit het theoretisch hoofdstuk is gebleken dat veel soortgelijke onderzoeken op het gebied van consumptie en identiteit dat westerse moderne producten vaak in verband staan met een meer welvarende identiteit. Deze producten dragen een bepaalde identiteit met zich mee. Volgens Friedman, Rowlands en Meyer zouden moderne producten gelijk staan aan succes. Tijdens mijn onderzoek ben ik op zoek gegaan naar de betekenis die jongeren in Tamale aan moderne, westerse producten geven. In het eerste hoofdstuk is de houding van jongeren ten opzichte van traditie aan bod gekomen. In het vorige hoofdstuk is de rol van moderne, westerse producten onder jongeren in Tamale verder uitgewerkt. De nood aan moderne producten blijkt er in dit hoofdstuk wel te zijn. Onder enkele jongeren is de interesse, ondanks het kleine aanbod van moderne producten in Tamale, zeer zeker aanwezig. Erg opvallend is de verscheidenheid aan interesse onder jongeren. In dit hoofdstuk zal duidelijk worden hoe deze variëteit te verklaren is.

Ook zal de reden van het verbloemen of vervloeken van deze interesse uitgelegd worden. Daarnaast zullen de verschillende strategieën om een meer moderne levensstijl verder uitgewerkt worden, die in het vorige hoofdstuk ook besproken zijn. Door in dit hoofdstuk achter de motivatie van deze strategieën te komen zal de spanning onder jongeren tussen traditionele en moderne, westerse producten duidelijk worden. Uit dit hoofdstuk zal blijken dat er sprake is van verschil tussen meisjes en jongens, daarnaast is er verschil tussen studenten, werkende jongeren en de ‘Grenzeloos verliefd’ jongens. De spanning met betrekking tot westerse moderne consumptieproducten kan daardoor omschreven worden als iets dat zich afspeelt tussen groepen of subculturen van jongeren. Daarnaast is er ook sprake van een persoonlijke spanning, iedere jongere heeft te maken met het traditioneel ideaal en de aantrekkingskracht van westerse moderne consumptieproducten en de daarmee gepaard gaande levensstijl, die door de symboliek achter deze producten wordt veroorzaakt. Kortom, dit hoofdstuk zal uitweiden over de spanning omtrent traditie en moderniteit, die aan de hand van consumptie producten aan het licht is gekomen.

5.1 Het vervloeken en verbloemen

Zoals in de context al is gebleken, is Tamale relatief arm. De invloeden uit het Westen zijn in verhouding met meer welvarende Ghanese grote steden, als Accra en Kumasi, erg bescheiden. Er is dus sprake van een verband tussen economie en westerse invloeden. De economische situatie van de jongeren bepaalt de toegang tot moderne westerse producten, de

beperkte toegang onderdrukt de interesse voor moderne westerse producten onder de jongeren.

Agartha, 26 jaar.

‘Ik vraag haar of ze zich beter voelt bij traditionele dan moderne gebruiken. Ze vertelt dat traditie erg belangrijk is voor de mensen in Tamale. Moderne producten, etenswaren en kleding zijn simpelweg te duur voor de gemiddelde inwoner van Tamale. Ze vertelt dat als ze een baan heeft ze misschien moderne, nieuwe dingen zou kopen, maar in haar huidige situatie is dat onmogelijk. Daarnaast is ze erg trots op haar cultuur. Wanneer je traditionele kleding draagt, in haar geval alleen met speciale gelegenheden, ben je trots, wordt je gerespecteerd. Iedereen kan zien wat je achtergrond is als je traditionele kleding draagt, iedere stam blijkt verschillende kenmerken in uiterlijke vertoning te hebben. De traditionele kleding laat anderen zien hoe je in het leven staat. Op deze manier dwing je anderen je met respect te behandelen. De tweedehands westerse kleding is wel goed te betalen en praktischer dan de traditionele kledij, maar die vindt ze niet erg mooi.’

Hanan en Fatawu.

Hanan draagt vandaag een t-shirt met Obama en de 1st family erop. Trots vertelt hij opnieuw over Obama en hoe nauwkeurig hij de verkiezingen heeft gevolgd. Ik vraag aan hem hoeveel hij voor zoiets betaalt veertig dollar vertelt hij trots. Poeh dat is duur zeg ik, Fatawu zegt dat het speciaal is gemaakt en dat het goede stof is.

Op een gegeven moment raken we aan de praat over films. Fatawu vertelt van komedies te houden, met name ‘Mr. Bean’. Hanan verteld van romantische films te houden als ‘Titanic’ en ‘Save the last dance’. Vooral geen Nigeriaanse films vertellen ze, ‘die zijn te voorspelbaar’. ‘Na de het zien van de eerste vijf minuten weet je al hoe de film gaat aflopen’. Ik vraag vervolgens of ze ook veel cd’s luisteren, Hanan verteld wel cd’s van Tupac te hebben, maar die zitten onder de krassen.

Ik vraag wat ze zo leuk vinden aan Tupac (die dood is sinds 1994, maar hier nog helemaal je van het is). Beide vertellen de onderwerpen van de teksten van Tupac te kunnen waarderen, die gaan over de opkomst van Afro-Amerikanen in de VS en dat ze sterk moeten zijn en terug moeten vechten tegen onderdrukking. Fatawu zegt dat hij graag zijn hoofd zo kaal als Tupac wilt hebben.

Ik vraag vervolgens wat hen zo integreert aan Afro-Amerikanen. Beide geven aan dat deze mensen succesvol zijn in het leven. Het leven in de VS is goed zeggen ze. Je krijgt daar

veel kansen. De Afro-Amerikanen zijn succesvol in de muziek en de filmindustrie en Obama is succesvol.

Zowel Agartha als Hanan en Fatawu geven aan dat het vooral de prijs is dat hen tegenhoudt in het realiseren van een meer moderne, westerse levensstijl. Al blijken de jongens een meer moderne levensstijl te hebben gerealiseerd. De jongens zijn er zelfs toe bereid om hun haar af te scheren, dit is een vorm van non-materiële consumptie van een meer westelijke levensstijl. Ook Evelyn en Rafiya hebben al aangegeven dat ze het weekend voornamelijk thuis spenderen in tegenstelling tot het gros van de jongens. Ook het straatbeeld van Tamale bevestigt dit, er zijn voornamelijk jongens te zien op straat. Vrouwen kom je voornamelijk op de markt tegen en zal je niet snel aantreffen op het terras van de Gidipass. De vrouwen bevinden zich voornamelijk binnenshuis (privé) terwijl de mannen vooral buitenshuis (publiek) te vinden zijn en daarmee ook sneller geconfronteerd worden met moderne invloeden. Het is dan ook niet erg verrassend dat de ‘grenzeloos verliefd’ groep uitsluitend uit heren bestaat.

5.2 Het verlangen durven na te streven

De groep jongeren in de stad die bekend staat om zijn grote interesse in westerse, moderne producten zijn de jongens rondom de Gidipass, ook wel ‘Grenzeloos verliefd’ genoemd. Deze groep onderscheidt zich aan de hand van hun moderne kleding en gedrag. De manier waarop is in het vorige hoofdstuk duidelijk geworden. In tegenstelling tot de rest van de jongeren in Tamale weet deze groep jongeren wel aan moderne producten te komen. Dankzij hun interesse voor het moderne zorgen zij op een creatieve manier voor een meer moderne verschijning. Door op de markt tweedehands westerse kleding te komen en zich te laten inspireren door datgene dat zangers als Chris Brown dragen realiseren zij een modern uiterlijk. Daarnaast hebben zij een betere toegang tot het westen. Zoals in het vorige hoofdstuk aan de hand van het gesprek met Illy duidelijk is geworden, hebben veel jongens van het ‘grenzeloos verliefd’ groepje een blanke vriendin, via deze weg hebben zij makkelijker toegang tot westerse producten. Ook zullen zij eerder in het westen komen als een bezoekje aan het betreffende vriendinnetje ervan kan komen. De meningen met betrekking tot deze groep zijn onder de jongeren in Tamale verdeeld.

Agartha

Ze verafschuwt hun gedrag, ‘Het is onzin dat ze hun tijd en geld daarin steken en niet in iets beters als een studie of een baan’. Ze verteld dat deze jongens gewoon profiteren van de verliefde meisjes, door de blanke meisjes te verleiden hopen ze een gratis drankje, geld of misschien een uitnodiging naar hun land van afkomst te krijgen.

Evelyn

Evelyn kijkt mij vragend aan, alsof ze probeert in te schatten wat ze me mag vertellen, vervolgens geeft ze aan dat die jongens alleen maar uit zijn op hun geld en hopen dat ze wat geld krijgen opgestuurd. Ook verteld ze dat ze volgens haar op deze manier een beetje interessant willen overkomen, stoer zijn. Ze verteld dit met een vies gezicht. Ze sluit af met ‘ Ik vind het een teken weinig respect voor jezelf’.

Hajara

Zegt dat deze mensen zich te weinig interesseren voor hun eigen cultuur en dat ze door het dragen van westerse kleding makkelijker toegang krijgen tot blanke meisjes. Zij interesseren zich meer voor de westerse cultuur. Ik vraag haar wat ze van deze mensen vindt en de manier waarop zij toenadering lijken te zoeken tot blanke meisjes. Ze geeft aan dat ze waarschijnlijk hun huidskleur mooi vinden, maar verteld ze me, na een korte stilte, volgens mij doen ze het vooral omdat ze weten dat deze meisjes geld hebben. ‘Zij zullen hun drankjes en eten betalen en misschien een ticket naar hun thuisland. Ik denk niet dat het echte liefde kan zijn’.

Joshua

Hij vindt deze personen verschrikkelijk en hij schaamt zich bij het zien van deze jongens. ‘We nemen ook nooit blanke gasten mee naar deze plek, je krijgt gewoon geen privacy’ ‘ze lopen enorm om aandacht van blanke te vragen, verschrikkelijk’. Hij verteld dat deze mensen een belediging zijn voor Tamale. Deze jongens zijn er simpelweg op uit om te profiteren van blanke ‘rijke’ mensen.

Ireen

Ireen werkt bij de *Point 7*, de bar tegenover de *Gidipass* en het *Cutural Centre*, veel jongens van de ‘grenzeloos verliefd’ groep komen regelmatig hier eten. Na haar hoofd te schudden kijkt ze me aan, ‘deze jongens zitten alleen achter de vrijwilligsters aan vanwege

hun geld, ware liefde komt volgens mij niet ter sprake. De jongens vinden deze meiden alleen leuk vanwege hun huidskleur en afkomst, die natuurlijk samen gaat met het hebben van geld. De verkeerde redenen als je het mij vraagt. Ik vindt het echt niet kunnen en schaam me voor hun gedrag.’

Hanan

‘Er ontstaan hier een heleboel liefdes. De vrijwilligsters kunnen altijd goed overweg met iedereen die hier werkt en vaak ontstaat er dan een relatie tussen een blanke en iemand van hier’. Hanan vindt het alleen maar leuk dat het *Cultural Centre* een plek is waar liefdes opbloeien.

De meningen met betrekking tot de ‘grenzeloos verliefd groep’ lijken op Hanan na allen overeen te komen. Ze keuren hun gedrag af, vinden het vervelend dat de jongens om de verkeerde redenen met deze meisjes omgaan. Hieruit wordt de vervloeking die ook Meyer in haar artikel aanhaalt duidelijk. De personen die in het bezit zijn van moderne westerse producten worden bestempeld als verraders van de Ghanese cultuur. Hanan beschouwt deze jongens als zijn vrienden en neemt het voor hen op. Ook zal de interesse voor het moderne Westen bij Hanan hoger zijn dan bij de overige informanten. Waarschijnlijk komt dit mede doordat ook hij vaak wordt geconfronteerd met de enigszins voordelen van de blanke meisjes. Hieruit blijkt dat kennis van het westen ook een manier is om dichter bij een westerse levensstijl te komen. De grote kennis over Nederland van Illy, het noemen van Europese voetballers, het bespreken van Hollywood films en het mee rappen van Tupac zijn allen manieren om zonder geld een westelijke gedrag aan te nemen.

Ondanks de negatieve meningen van de studenten over de ‘Grenzeloos verliefd’ groep, geven zij in de interviews wel degelijk aan een bepaalde interesse voor westerse moderne consumptiegoederen te hebben. De studenten zijn op dit gebied erg tegenstrijdig. Aan de ene kant geven zij het belangrijk te vinden om traditie in stand te houden en vervolgens klinkt Chris Brown door het klaslokaal en geven ze aan graag nieuwe westerse kleren te willen kopen als ze later geld verdienen. Deze tegenstrijdige houding en de vervloeking van de ‘Grenzeloos verliefd’ jongens wijst op een ambivalente houding bij jongeren waar de toegang tot westerse moderne producten op het moment beperkt is. Deze ambivalente houding wijst op zijn beurt weer op een persoonlijke spanning onder de jongeren. De spanning tussen het traditioneel ideaal en de aantrekkingskracht van moderniteit is speelt zich zowel tussen groepen als op individueel vlak af.

5.3 De spanning tussen het verbloemen en het verlangen

Kortom, zowel de maatschappij als de financiële situatie van de jongeren zijn verantwoordelijk voor een conflict tussen traditionele- en moderne goederen in hun consumptiepatronen. Door traditionele producten in eerste instantie hoog aan te schrijven, als ideaal te nemen, proberen de jongeren hun financiële onvermogen tot het kopen van moderne westerse producten te verbloemen. Dit wordt ook door hun omgeving, de maatschappij, erg ondersteund. Toch zijn menig jongeren wel degelijk geïnteresseerd in westerse moderne consumptieproducten. Om dichterbij de buurt te komen van de daar aan vast hangende levensstijl zullen zij op een creatieve manier te werk moeten gaan. Zoals eerder is gebleken is het kopen van tweedehands westerse kleding één daarvan. Daarnaast is ook gebleken dat door het vergroten van kennis over het westen, het overnemen van westers taalgebruik en het maken van blanke vrienden of vriendinnetjes manieren zijn waardoor geprobeerd wordt om een meer westerse levensstijl te realiseren. Aantrekkelijk aan deze strategieën is dat ze gratis zijn.

Ook de mobiele telefonie speelt hierbij een belangrijke rol. Naast het feit dat het door veel wordt aangeschreven als een praktisch iets, draagt een mobiele telefoon ook een bepaald westelijk uiterlijk met zich mee. Een gsm wordt onder jongeren toch gezien als een symbool voor het westen en daarmee welvarendheid. De populariteit van de mobiele telefoon kan niet alleen te wijten zijn aan zijn nut, want het gros van de jongeren heeft geen geld voor beltegoed. De populariteit van de gsm zal eerder te verklaren zijn vanwege het imago dat er aan vast hangt. Ook dit wijst op de spanning tussen traditie en moderniteit.

Onderwijs wordt hoog aan geschreven, tijdens de bezoeken aan het Workers College blijkt de enorme benadrukking van de leraren op het belang van onderwijs. Een goede diploma zou namelijk voor het verbeteren van de financiële situatie kunnen zorgen. Onze aanwezigheid, als Europese studenten, werd dan ook erg interessant gevonden. Ook hebben we veel vragen gekregen over eventuele mogelijkheden om in het westen te studeren. Velen geven hiervoor als reden dat dit in Ghana veel deuren zou openen. Dit speelt zich vooral onder de mannelijke studenten af, die zoals eerder is gebleken meer ambitie met betrekking tot hun carrière hebben. Ook dit laat te persoonlijke spanning van de studenten zien. Als student zijnde geven ze aan weinig interesse te hebben voor het westen, terwijl ze weten dat onderwijs de weg naar meer welvarendheid is. Het doel van de opleiding is carrière maken, ook dit is een weg naar het realiseren van een westerse levensstijl.

De toegang tot daadwerkelijke westerse consumptie producten lijkt op deze manieren te worden verbloed. De jongeren hebben allemaal verschillende manieren om een meer

westerse moderne en daarmee welvarende levensstijl te realiseren. De weg naar deze levensstijl toe lijkt wel gekenmerkt te worden door de spanningen die zij hier zowel persoonlijk als tussen groepen ondervinden. Mijn bevindingen sluiten aan op mijn theoretisch hoofdstuk. Westerse producten staan gelijk aan moderniteit, succes en welvaart, de aantrekkingskracht hiervan is te groot voor de jongeren om te ontkennen. Het ideaal van traditie speelt op dit tijdstip in hun leven nog een grote rol. Hiermee kunnen zij het verlangen naar een westerse levensstijl verbloemen, ook vangen ze hiermee de klap op wanneer het realiseren van deze levensstijl misschien mislukt. Kortom, traditie als ideaal speelt een grote rol in het leven van de jongeren in Tamale, daarnaast worstelen zij ook met de eventuele kant die hun leven kan opgaan. Op dit moment in je leven kan je een heleboel zelf bepalen, de jongeren in Tamale zijn daar geen uitzondering op, alleen houden deze jongeren in hun achterhoofd dat het welvarend eindigen ook als een droom kan uitpakken die niet verwezenlijkt kon worden.

6 Conclusie

In deze thesis staat de reactie van jongeren in Tamale op de gevolgen van globalisering centraal. Door tijdens de dataverzameling mij te hebben gericht op westerse moderne – en traditionele consumptieproducten heb ik een goed indruk kunnen krijgen van de reactie die de jongeren in Tamale hierop geven. Er blijkt meer achter deze reactie te zitten dan in eerste instantie is gebleken. Opvallend aan Tamale is de economische situatie en de daarmee gepaarde gaande schaarse aanbod van westerse moderne consumptieproducten. De reactie die hierop volgt is in het empirisch gedeelte van de thesis aan bod gekomen.

De situatie van Tamale kenmerkt zich door het kleine aanbod van westerse moderne producten, die daarnaast in verhouding met lokaal geproduceerde, traditionele consumptieproducten ook duurder zijn. Met als gevolg dat deze producten niet voor ieder lid van de inwoners van Tamale haalbaar zijn. Meyer haalde dit onderwerp ook in haar artikel aan. De westerse moderne producten creëren door middel van de prijs een ongelijkheid onder de bevolking. Met aan de ene kant het traditioneel ideaal en aan de andere kant de aantrekkingskracht van moderniteit.

Jongeren in Tamale spreken erg positief als het traditie betreft. Traditie is in hun ogen het boegbeeld van respect voor de Ghanese cultuur en jezelf. Door traditionele kleding te dragen en je naar de traditionele normen te gedragen uit een individu zijn identiteit naar de buitenwereld. Met name de studenten van *The Workers College* zijn grote voorstander van traditie. Het leven in het westen zien zij totaal niet zitten. Het zou te snel gaan, waardoor niemand tijd voor elkaar heeft en je het contact met je familie zou verliezen. De werkende jongeren van het *Cultural Centre* en de jongens van de groep ‘Grenzeloos verliefd’ geven ook aan traditie erg belangrijk te vinden. Het dragen van traditionele kleding tijdens festiviteiten vinden ze erg leuk. Ook het bespelen van traditionele instrumenten valt onder één van de activiteiten op het *Cultural Centre*. Daarnaast is het natuurlijk traditionele kunst die zij maken en verkopen. Onder alle jongeren speelt traditie nog een grote rol in hun leven.

Het interessante hieraan is, dat naast deze positieve mening ten opzichte van traditie een negatieve mening ten opzichte van moderniteit kan staan. Met name onder de studenten is dat dus het geval. De meningen van Hanan en Fatawu zijn een stuk positiever, zij hebben een grote interesse in de westerse levensstijl. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de grote interesse voor president Obama en de Amerikaanse verkiezingen. De jongens van de ‘Grenzeloos verliefd’ groep staan zelfs bekend als uitzonderlijk geïnteresseerden in het westen. Zij hebben veel

kennis over het westen, bijvoorbeeld over voetballers, daarnaast praten zij op een meer westelijke manier en kleden zij zich westers.

Volgens Meyer is het de toegang tot westerse moderne consumptieproducten die voor deze grote verschillen van meningen onder jonger zorgt. De prijzen van westerse moderne consumptieproducten zijn relatief hoger dan de traditionele consumptieproducten. Dit leidt ertoe dat het gros van de jongeren zich de westerse moderne goederen niet kunnen permitteren. Met name geïmporteerde etenswaren maken geen deel uit van de consumptiepatronen van de jongeren. Ook de westerse kleding is slechts voor een gedeelte van de jongeren haalbaar. Voor een deel zijn slechts de tweedehands westerse moderne kleding een mogelijkheid.

Een westers modern consumptieproduct dat toegankelijk is voor alle jongeren is de mobiele telefoon. Dit product wordt door de studenten van *The Workers College* omschreven als een goede invloed uit het westen, omdat de mobiele telefoon communicatie mogelijk maakt. De mobiele telefoon is erg aanwezig onder de jongeren. Zowel de studenten als de jongeren rondom het *Cultural Centre* laten graag hun mobiele telefoon zien, bijvoorbeeld door beltonen af te spelen. In tegenstelling tot andere westerse moderne consumptieproducten is een mobiele telefoon relatief goedkoop. Alleen het beltegoed zou de toegang tot dit product kunnen belemmeren. Het is dan ook niet vreemde dat de meeste geen beltegoed blijken te hebben.

De andere westerse moderne consumptieproducten die in Tamale te krijgen zijn, zijn weinig in het bezit van jongeren. De 'Grenzeloos verliefd' groep is hier een uitzondering op. Deze groep loopt in westerse kleding, vaak niet tweede hands. Hun kleding bestaat voornamelijk uit een jeans en een T-shirt. Het T-shirt is vaak bedrukt met een westers merk, als Lacoste of Adidas, of een rapper, als 50 cent of Obama. Deze manier van kleden zou in de opinie van de studenten in strijd zijn met het traditionele ideaal en wijzen op weinig respect voor de Ghanese cultuur en jezelf. Toch hebben ook de studenten erg veel belangstelling voor hun mobiele telefoon en dat terwijl het een product uit het westen is.

Het gebruik van de mobiele telefoon is in strijd met de algemene mening van de studenten. Met name de meisjes reageren erg heftig als het om westerse moderne producten gaat. Meyer verklaart deze heftige reactie als een vervloeking om het onbereikbare, dat wil nog niet zeggen dat het verlangen er niet zou zijn. Tijdens het onderzoek heb ik opgemerkt dat de meningen van studenten met betrekking tot traditie in strijd zijn met de houdingen ten opzichte van moderniteit. De interesse voor mobiele telefonie is hier een voorbeeld van. Daarnaast dragen ook veel studenten westerse kleding, met als excuus dat het praktischer zou

zijn. Maar ze lopen niet in zomaar een broek en een truitje. Zowel de meisjes als de jongens zien er goed uit in hun westerse kleding. Ook al komen deze kledingstukken van de markt, het realiseren van een meer westerse moderne verschijning zal het achterliggende doel zijn geweest. Ondanks het feit dat de jongens van de ‘Grenzeloos verliefd’ groep westelijker ogen, hebben ook zij hun eigen manieren om dit te realiseren. De tactiek van deze heren is het bevriend raken met blanke meisjes. Op deze manier krijgen ze gratis toegang tot de westerse levensstijl. Dit kan aan de hand van kennis gebeuren tot het cadeau krijgen van westerse moderne consumptieproducten. Kortom, alle jongeren lijken interesse te hebben in westerse moderne producten de manier waarop de jongeren met deze aantrekkingskracht omgaan verschilt.

Hieruit kan geconcludeerd worden, dat de westerse consumptieproducten voor de jongeren in Tamale wel degelijk interessant worden gevonden. De prijs van deze producten weerhoudt de jongeren van het realiseren van een meer westerse levensstijl. De interesse lijkt onder de jongeren te zijn opgewekt door de symboliek achter de betreffende producten. Zoals uit de theorie al bleek en in de praktijk ook is gebleken staan westerse producten wel degelijk gelijk aan succes en welvarendheid. De manier waarop jongeren met het verlangen omgaan verschilt. Hierdoor verschilt ook de mate van vervloeking, waarbij het ideaal van traditie wordt gebruikt. Deze mate van vervloeking of verbloeming is gebleken sterker te zijn bij degene waarbij de toegang het kleinst is. De studentes uit dan ook de grootste affectie met traditie, bij de mannelijke studenten is dit al minder. De werkende jongeren zien in zowel traditionele- als moderne consumptieproducten geen kwaad. En de ‘Grenzeloos verliefd’ groep komt openlijk voor hun interesse uit. Dit verschil in reactie op de gevolgen van globalisering lijkt te worden bepaald door de toegang. Zodra deze toegang er duister uitziet, durven de jongeren het risico niet aan om voor het verlangen naar westerse moderne producten uit te komen. Met als gevolg om deze te verbloemen of te vervloeken.

De noodzaak om te verbloemen en vervloeken wijst op de spanning die jonge mensen in Tamale ondervinden als het gaat om traditie en moderniteit. Met aan de ene kant traditionele producten en waarden en aan de andere kant moderne consumptieproducten. De spanning vindt plaats doordat jongeren niet durven te laten zien waar ze naar verlangen. De angst voor het niet kunnen realiseren van hun verlangen naar een meer westerse moderne levensstijl staat in dit stadium van hun leven centraal. Door het hebben van geen tot een laag inkomen is het realiseren namelijk onzeker. Deze onzekerheid pogen ze te verbloemen door de moeilijk toegankelijke westerse moderne producten te vervloeken en het dus voor het ideaal op te nemen.

De reacties op de gevolgen van globalisatie, in dit geval consumptieproducten en de daarmee gepaard gaande betekenis, zijn gevarieerd. Toch lijken alle jongeren uiteindelijk toch op een soortgelijke reactie uit te komen. Alle jongeren blijken westerse moderne consumptieproducten interessant te vinden. Doordat ook zij succes en welvaart ambiëren in hun leven. Bij de ene persoon is het realiseren van een westerse moderne levensstijl verder gevorderd dan bij de ander. Toch vindt de spanning plaats door een strijd tussen het traditioneel ideaal en de moderne invloeden van globalisering. Misschien kan er beter met deze spanning worden omgegaan als zal blijken dat traditie niet hoeft te worden vervloekt om met moderne ontwikkelingen te mogen verlangen en andersom.

Literatuurlijst

- Appadurai, A. 2002. Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy. In: Inda, J. & Rosaldo, R. (Editors), *The Anthropology of Globalization, a Reader*. Blackwell Publishing, p. 47-63.
- Friedman, J. 1994. *Cultural Identity & Global Process*. Sage Publications, London, Thousand Oaks and New Delhi, p. 269.
- Macionis, J.J. & Plummer, K. 2005. *Sociology, A Global Introduction*. Pearson Education Limited, p. 786.
- Meyer, B. 2002. Commodities and the power of prayer: Pentecostalist attitudes towards consumption in contemporary Ghana. In: Inda, J. & Rosaldo, R. (Editors), *The Anthropology of Globalization, a Reader*. Blackwell Publishing, p. 247-269.
- Rowlands, M. 1994. The Material Culture of Success: Ideals and Life Cycles in Cameroon. In: Friedman, J. (Editor), *Consumption and Identity*. Harwood Academic Publishers, p. 147-164.

Bijlage 1

Reflectie verslag

Na het inleveren van de onderzoeksopzet en het vluchtig maken van het tentamen van kwalitatieve onderzoeksanalyse was het eind januari eindelijk zover. Datgene wat ik de afgelopen jaren bij antropologie geleerd heb zal in de praktijk moeten worden toegepast. Eindelijk op weg naar Ghana, na vanaf de hoofdstad Accra naar plaats van bestemming, Tamale, te hebben gereisd kan het onderzoek van start gaan. Ik heb precies twee maanden om genoeg data te vinden voor het beantwoorden van mijn vraagstelling en deelvragen.

Na een korte verkenning van Tamale, gelijk opzoek gegaan naar informanten. In eerste instantie leer je makkelijk en snel nieuwe mensen kennen. Maar het bleken voornamelijk jongens te zijn. Door naar een school te gaan, waar zowel meisjes als jongens lessen volgen, toegang proberen te krijgen tot de dames. Na een korte introductie van het erg behulpzame schoolhoofd kan ook hier de speurtocht naar informanten beginnen. Ook op de school weer hetzelfde probleem als in de stad, voornamelijk de jongens willen graag met je praten. Om hier een verschil te brengen ben ik flink gaan investeren in het ‘*hanging around*’, na bedacht te hebben hoe vaker ze mij zullen zien hoe minder bang ze voor me gaan zijn. Op deze manier zou de kans op contact groter moeten worden.

Zowel in de stad als op *The Workers College* bleken mensen je naar een paar keer te herkennen. Dit werkte erg mee in het contact krijgen met meisjes. Zodra ze merken dat je geïnteresseerd bent en vaker je gezicht laat zien beginnen de meiden zich telkens meer open op te stellen. Na een kleine twee weken is het eindelijk zover en behoort het vrouwelijk geslacht ook tot mijn informanten. Jongens waren geen enkele probleem, er boden zich genoeg aan om een goede selectie te kunnen maken.

Iedere keer als ik had afgesproken met een informant pakte ik mijn onderzoeksopzet erbij om van te voren te kijken waar ik het over ging hebben. Door na ieder gesprek dit gelijk uit te typen kon ik goed bijhouden met wie ik wat besproken had. Eenmaal bezig met het verzamelen van data ging het wel goed. Het geen dat ik in het begin moeilijk vond was de dag doorkomen. Deze was in verhouding met het drukke leven in Nederland zo traag. Als ik 's ochtend naar *The Workers College* was geweest en vervolgens door was gegaan naar de stad was ik vaak al om twee uur klaar. Daar zit je dan in Tamale, in de hitte.

Het contact met de informanten is in een kleine stad als Tamale goed te onderhouden. Na drie weken kan je al niet meer over straat zonder bekenden tegen te komen. Dit is natuurlijk erg positief voor het onderzoek, maar voor mij als persoon niet zozeer. Als onderzoeker moet

je verplicht gesprekken aanknopen met mensen en ze vervolgens allemaal vragen stellen. Dit vind ik erg moeilijk. Ten eerste omdat zij jou helpen en je niet hetzelfde voor hen kan doen. Ten tweede omdat je mensen gewoon moet lastig vallen tijdens hun dagelijkse bezigheden, terwijl zij er eigenlijk niks mee opschieten. Ten derde vond ik het moeilijk om iedere dag de energie op te brengen voor de gesprekken. Ook het leven in een totaal andere omgeving was een grote aanpassing. Doordat ik tijdens het de dataverzameling in een gastgezin heb gezeten, kan je niet anders dan aan het dagelijks leven participeren. Dit was erg zwaar. Je hebt niet de luxe die je van thuis kent.

Kortom, de rol als veldwerker vond ik erg moeilijk, desondanks leer je snel wat nodig is om de dataverzameling succes vol af te ronden. Ook leer je deze ervaring waarderen, doordat het zo enorm verschilt van het leven in Nederland. Het veldwerk in Ghana heeft me veel geleerd, deze tijd heeft me de leuke kanten en de minder leuke kanten van onderzoek laten zien. Het is erg bijzonder om getuigen te zijn van totaal andere levens. Toch is ook gebleken dat de rol van veldwerker niet heel erg mijn ding is, hiervoor moet je denk ik toch uit een ander type hout gesneden zijn.

Veldwerk foto

Bijlage 2

Samenvatting in het Engels

My research was about the reactions of young people in Tamale, Ghana, on the consequences of globalization. As an African development country Ghana is well developed, although the place where my research took place is relatively poor. During the collection of the data I've focused on the role of traditional and modern consumption products. The young people of Tamale first appeared to have a negative opinion on modern consumption products. Their opinion on traditional goods were on the other hand very positive. In my thesis it is explained why there's such a difference.

The first part of my thesis explains the role of traditional good in the life's of young people in Tamale. Traditional goods and values suggest self respect and respect for the Ghanaian culture. These values are very important for the youngsters. By eating the traditional food and wearing the traditional clothes the youngsters show their way of life to the rest of the world. In their opinion, especially among the students, the traditional path is the one to follow in life. The students criticize the other youngsters who are leaning over to a more modern way of life. The students describe these people as superficial and disrespectful toward Ghanaian culture.

On the other hand, the mobile phone is very loved by young people. Although the students appear to be resentful towards everything connected with western modern society, the mobile phone is also very much loved by this group of youngsters. The mobile phone can be seen as the most eye catching western product in the society of Tamale. Not only youngsters can't be without their cell phone anymore, older people aren't an exception. In short, the mobile phone is everywhere, including Tamale. The use of this piece of equipment shows a slight crack in the students their opinion about modern influences.

About modern society and influences the students are very negative. These influences are seen as a great danger for Ghanaian culture. The influences will make their traditions disappear. The working youngsters, whom I met in town, had a different opinion. They don't see the western modern influence necessarily as a bad thing. They can also see the advantages. The influence of the west can lead to more welfare, which in their opinion doesn't have to mean their culture will disappear with introduction of western ideas. They also see no harm in modern clothes and behaviour. Another group, which I labeled as 'Boundless in love', are in contrary of the students very interested in everything linked with western society. They are known around Tamale for their western clothes, behaviour and girlfriends. This

behaviour is resented by the students. They call them traitors, they disrespect Ghanaian culture and some feel very embarrassed because of them.

Let me get back to the use of mobile phones. This modern product is a typical western influence. Despite the origin of the product the students love it. Communication is given as an explanation for having a mobile phone. But because they have no credit on their phone most of the time, it seems hard to believe this is the actual reason.

Western products are very rare in Tamale, besides this they're relatively expensive. Especially for youngster, with a low or no income, these products are off limits. By pretending to hate the expensive products the youngsters don't have to show their desire for the product. A desire which cannot be fulfilled. The tension between tradition and modernity can now be explained. By covering up their desire for these more expensive products they don't have to be confronted by an inability. Although there's a possibility to realize a certain western lifestyle without the money. It seems hard for the youngsters especially to give in to their desire, maybe it's just because they are too proud. Although it seems that youngsters in general don't really know where they will end up. Especially in Tamale their dreams might never come through. Their reaction on the influence of globalization might just only be a fear of dreaming.

Bijlage 3

Enquête

Survey. _____

The influence of Western mass production on consumption patterns among youngsters in Tamale, Ghana.

1. Gender. Male Female

2. Age. _____

3. Religion. Muslim. Christian. Other, _____

4. Profession. Student, _____
 Job, _____
 Others, _____

5. Profession Parents. Father: _____
Mother: _____

6. Income/Salary. Around _____ GHC a month.

7. Percentage spent on clothes and relaxation, like going out. About _____ % a month.

8. Do you prefer traditional or modern western clothing? And Why?

9. Do you know anyone living in the US or Europe ore is originally from the US or Europe?
How are you related to that person(s) and where does that person(s) come from?

10. Are you content with the prospects in your life, looking at job and educational prospects? And what do they look like? For example, are you about to graduate or are you already looking for a job and what kind?

11. Could you please write ten sentences about your opinion on the subject of my research; the influence of the western world on life in Tamale.
